

weekly.meest.com

MeestWeekly

ПІСЛЯ США — ЗА ГРАТИ

Дві кримінальні справи
та мільйонні активи
Ольги Стефанішиної

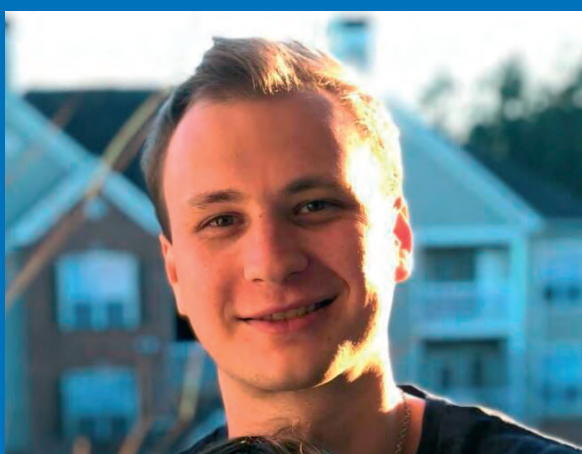
Читайте с. 7

ЧИ СПОРОЖНІЮТЬ ПОЛИЦІ В УКРАЇНСЬКИХ КРАМНИЦЯХ?

Мережі великих супермаркетів
змінюють логістичні маршрути

с. 5

ПОДАРУНОК ТРАМПУ ЧИ СИГНАЛ КРЕМЛЯ?

Чому Путін відпустив
Роберта Гілмена без обміну

с. 11

A-TEAM
Home Care

Over
\$2,000
in Bonuses

ЗАПРОШУЄМО НА РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ЛІТНИМИ ЛЮДЬМИ

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати
за своїми близькими та рідними.

☎ 215-302-9292

ШАПКА МОНОМАХА

Приміряти її в умовах війни зарано й недоречно

■ Євген Клен

В Україні знову заговорили про вибори. За даними соціологів, лідерами опитування наразі є Володимир Зеленський (22,3 %), Валерій Залужний (14,9 %) і Михайло Федоров (13,4 %). Останній вирішив скористатися цими даними, а також мітингами проти його відставки з посади міністра оборони, щоб зробити гучну заяву. «Ми повинні провести вибори попри війну: українська демократія не має залежати від Кремля», — наголосив він.

За словами колишнього глави оборонного відомства, Україні треба знайти механізм, що дасть змогу відновити повноцінний демократичний процес навіть за умов тривалої війни. «Ми повинні відповісти на фундаментальне запитання: як має функціонувати держава, якщо війна триває роками? І наступне — якщо війна триватиме ще рік, два, три? Чи може Росія фактично отримати право визначати, коли українці знову зможуть обирати свою владу? Я перекоаний, що ні», — зазначив він.

Експерт додав, що Україна воює за те, щоби бути вільною державою, тому потрібно знайти законний, безпечний і реалістичний механізм, що дозволить відновити повноцінний демократичний процес навіть за умов тривалої війни. «Це складно. Потрібно забезпечити право голосу військовим. Мільйонам українців за кордоном. Людям у прифронтових регіонах. Необхідно організувати безпеку виборчого процесу, незалежність інституцій і довіру до результату. Але складність не означає неможливість. Україна вже

багато разів робила те, що світ уважав неможливим. Ми можемо знайти рішення і в цій ситуації», — висловився Федоров.

А наприкінці свого звернення зауважив, що вибори — це не лише про бюлетень, а й про підзвітність влади перед суспільством і довіру до неї з боку громадян. «Саме цей принцип відрізняє демократичну державу від системи, де влада сама вирішує, коли суспільство може її оцінювати. Ми не повинні дозволити Путіну вирішувати, коли українцям можна обирати свою владу. Наші люди вже давно готові до іншої країни. Тепер наша держава повинна стати гідною своїх людей», — підкреслив колишній міністр оборони України.

На ці слова відреагували в Офісі президента України.

«Хай проводить (вибори) між балістичними, що тут скажеш. Ніхто ніколи не був проти виборів, але виборчий процес — це більше, ніж вигадати, як голосувати», — відзначили у відомстві.

Артур Палатний, голова Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, акцентував, що вибори мають залежати від безпеки та можливості взяти в них участь для всіх

публічних заходів та офіси кандидатів цілями для ворожих обстрілів. Також потрібен рівний доступ до виборчого процесу для всіх українців, зокрема, для військових на

передовій, жителів окупованих територій, прифронтових громад та внутрішньо переміщених осіб», — ідеться в заяві.

Своєю чергою Олександр Усик, колишній абсолютний чемпіон світу з боксу в надважкій вазі, відреагував на результати опитування, згідно з якими він входить до п'ятірки лідерів президентського рейтингу на гіпотетичних виборах в Україні. За нього в першому турі буцімто готові проголосувати 5,9 % респондентів. «Якщо б у мене була така думка балотуватися в президенти, то, гадаю, за мене б більше людей проголосувало. Але я не буду балотуватися в президенти України», — запевнив боксер.

Водночас Анітта Гіппер, речниця Європейської комісії, заявила, що Україна має самостійно вирішувати, коли проводити вибори, але Європейський Союз (ЄС) готовий підтримати країну під час виборчого процесу. За її словами, ЄС не оцінює в окремих країнах умови для проведення виборів. «Існують конституційні рамки, і рішення має приймати Україна, якщо вирішить це зробити», — пояснила речниця.

Відтак восени 2026-го виборів не буде. Бо Україна насправді готується до, можливо, найважчої зими за весь час російсько-української війни. Адже Москва намагатиметься максимально добити українську енергетику, видобуток газу та паливно-енергетичну інфраструктуру.

Михайло Федоров

ПРЯМА МОВА

Igor Vasynuk, співзасновник благодійного фонду «Гуманітарні ініціативи»:

— Складається враження, що парламент дедалі дужче втрачає свою роль, а його позиція перестає бути визначальною. Це небезпечна тенденція для будь-якої демократичної держави. Проглядається не стратегія розвитку, а страх утрати

контролю, вплив і владу. Те, що зараз люди виходять на вулиці — важливий суспільний сигнал. Є запит суспільства на професіоналізм, сильні інституції та відповідальне державне управління. Скільки ще можна ставити політичні інтереси вище за державні, коли на кону — майбутнє України?

Ольга Айвазовська, голова Громадянської мережі ОПОРА: — Ми перебуваємо на дуже складному відтинку війни, бо виснаження, бо боляче, бо хочеться, щоб це все закінчилось. Але й усвідомлено затяті, що здача позицій, капітуляція, деградація, відмова від опору призведе до втрати всього одразу: життя в не менших про-

порціях, ніж під час бойових дій, дому назавжди, будь-якої надії на розвиток і відновлення, справедливий і гідний фінал. Обирати між рабством і боротьбою (зі собою, за своїх, проти чужих) дуже нескладно. Складно жити з цим вибором. Але без нього життя нема взагалі, бо лише існування, біль і сором. Із кожної «праски»

(виборці, біженці, аналітичні центри, медіа) має промовляти голос розуму про не безлімітну українську стійкість та інвестиції в протиповітряну оборону й економіку. Безпека є дуже дорогою, але колапс України коштуватиме дорожче. Потрібна управлінська вертикаль із розумних, а не лояльних до президента людей.

MeestWeekly

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Corporation Inc. President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation. The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.,
Адміністрація: 270 Old New Brunswick Rd, Unit 200, Piscataway, NJ 08854. Tel.: 862-682-4224
E-mail: newspaper.usa@meest.com.
Сайт: https://weekly.meest.com/us

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірною.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/рік року.

Please, pay your subscription to:
Чеки й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 270 Old New Brunswick Rd, Unit 200,
Piscataway, NJ 08854

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агентств та інтернет-порталів Zaxid.net, УНІАН, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТЧН, «Вголос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

ЧИ СПОРОЖНІЮТЬ ПОЛИЦІ В УКРАЇНСЬКИХ КРАМНИЦЯХ?

Мережі великих супермаркетів змінюють логістичні маршрути

■ Ігор Голод

Цілеспрямовані удари балістичними ракетами по складах провідних українських торговельних мереж призвели до тимчасових перебоїв із постачанням продуктів харчування до крамниць.

«ТОВАР ЗНИЩИЛА РОСІЯ»

У липні та серпні покупцям були доступні в українських супермаркетах не всі продукти харчування. Замість відсутніх на напівпорожніх полицях розмістили таблички з написами «Цей товар знищила Росія». Дефіцит виник через російські атаки на розподільчі та логістичні склади провідних українських мереж супермаркетів — «Сільпо», «Фора», Novus та АТБ. Їхні величезні хаби були зруйновані або дуже пошкоджені. За даними Forbes, загалом було втрачено близько 400 тис. кв. м логістичних приміщень українських компаній. Це дорівнює площі приблизно 56 футбольних полів.

Вочевидь, у Кремлі намагалися спровокувати серед українців паніку та продуктовий ажіотаж. Ворог супроводжує удари по логістиці поширенням в інформаційному просторі наративу про нібито неминучу продовольчу кризу в Україні. У соціальних мережах та проросійських Telegram-каналах, частину з яких координують кремлівські спецслужби, регулярно з'являються повідомлення про майбутній дефіцит хліба в Україні, логістичний колапс і нездат-

ність української влади забезпечити населення їжею. Однак експерти заспокоюють, що насправді дефіциту харчів в Україні не передбачається — аграрний сектор спричинив лише тимчасову кризу логістики. «Це логістичний дефіцит, а не продовольчий. Продукти будуть на полицях, — запевнив Андрій Коваленко, керівник Центру протидії дезінформації при Раді національної безпеки й оборони України. — Дуже важливо зберігати холодну голову, тому що ворогу потрібно створити ілюзію, що ніхто ні за що не відповідає, що ситуація неконтрольована, що ніхто не може впоратися з цими речами і люди змушені бігти в магазини, скупити останню гречку для того, щоб вона в них була».

СКЛАДИ РОЗОСЕРЕДЖУЮТЬ

Одразу ж після ворожих влучань мережі продуктових супермаркетів узялися працювати над зміною логістичних маршрутів. Запаси товарів розподілили по менших складах у різних регіонах. Марк Петкевич, генеральний директор мережі Novus, розповів, що бізнес терміново переходить від моделі «мegasкладів» до розподіленої мережі менших хабів і постачання товарів «із коліс» безпосередньо від виробників. За його словами, «це тимчасово здорожчує логістику (на 10—15 %) і подекуди обмежує асортимент специфічних товарів, але порожні полиці з овочами чи бакалією заповняться за лічені тижні, коли лан-

цюжки постачання адаптуються — точнісінько так, як це було з паливною кризою 2022 року».

Над пошуком резервних приміщень для мереж супермаркетів працюють і в уряді — прем'єр-міністр Сергій Корецький доручив Міністерству економіки, Національній агенції з питань виявлення, розшуку й управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) і Фонду державного майна (ФДМ) України шукати серед державних приміщень резерв для розосередження товарів.

Міністерство економіки України наразі готує список державних складів для ритейлерів і компаній, які постраждали від атак. АРМА перевіряє 250 тис. кв. м заарештованих площ і вже проінвентаризувала 60 тис. кв. м. А ФДМ знайшов на балансах держпідприємств іще кілька сот тисяч квадратних метрів. Однак у мережі супермаркетів Novus попередили, що більшості зі запропонованих локацій бракує температурних зон, вентиляції та захисту від вологи.

Зокрема, на Київщині вільних великих складів майже не залишилося. За даними Expandia, найбільшої компанії у сфері комерційної нерухомості в Україні, у першому півріччі ц. р. вакантність там становила 2,5 %. На ринку були переважно блоки по 1 тис. кв. м, тоді як приміщень площею від 10 тис. кв. м не було взагалі.

Євгенія Локтіонова, директор консалтингової компанії з комерційної нерухомості UTG, оцінила

втрати складських площ після останньої серії ударів у 400 тис. кв. м. Із них 80—100 тис. кв. м припадають на дефіцитні холодильні склади. «Швидко замінити вільними потужностями вдасться 20—30 % від втраченого обсягу, ринок увійшов у фазу критичного дефіциту», — констатувала вона.

Артем Ретін, співвласник компанії з управління комерційною нерухомістю RetailPro та експерт у сфері ритейлу, наголосив, що консолідованої оцінки ринку немає. Можливість заміщення сухих складів регіональними, прямими поставками і перерозподілом товарів оцінив у 60—80 %. За його словами, із холодильними площами складніше, бо це спеціалізована інфраструктура, яку неможливо швидко замінити звичайним складом.

А Тарас Висоцький, міністр аграрної політики України, розказав: «На сьогодні виглядає так, що в межах до 40 % можна замінити порівняно швидко. Зрозуміло, що такі об'єми зробити швидко повністю дуже складно. Але близько 30—40 % можна релокувати чи відновити без клопотів. Якогось дефіциту продовольства в Україні немає. Авжеж, є тимчасові збої логістичних шляхів, але коли ми подивимося на баланси з будь-якої з основних продукцій, то дефіциту немає». Оцінки експертів і міністра різняться лише залежно від типу складських площ та способу їхнього заміщення.

ПОДОРОЖЧАННЯ НЕ УНИКНУТИ

Фахівці стверджують, що ситуація не вплине й на вартість товарів, кардинального стрибка інфляції також очікувати не варто. Міністерство агрополітики моніторить ціни продуктів харчування і наразі не фіксує різких змін вартості основних продуктів.

Відтак інвестиційний банкір Сергій Фурса зазначив: «Не буде ніякого стрімкого подорожчання. Знову ж таки, певні втрати є, але вони лежать на логістах або на конкретних ритейлерах, які продають. І, може, вони частково будуть намагатися якось компенсувати, але частково робитимуть це зі своєї маржі, лише частково перекладатимуть». «Плюс, знову ж таки, на ціну товару конкретно не впливає. Як гречка коштувала — так і коштує. У нас навряд чи варто очікувати ситуацію,

коли ціни в Києві будуть набагато вищі, ніж у Львові», — відмітив він.

А втім, фінансовий аналітик Олексій Куш не виключає, що в Україні таки можливе помітне зростання цін на товари через пошкодження великих складських комплексів і перехід торговельних мереж на дорожчу модель доставки безпосередньо до магазинів.

За оцінкою фінансового експерта Олега Устенка, здорожчання окремих позицій може становити щонайменше 3 %, а в деяких випадках сягати 10 %. Артем Ретін очікує зростання витрат на зберігання та доставку на 10—15 %, що збільшить ціни на 1—5 %. На його думку, прямі поставки в обхід розподільчих центрів можуть підвищити витрати на окремих маршрутах у два-три рази. Своєю чергою Локтіонова передбачає здорожчання логістики на 15—25 % для сухих товарів і на 35—50 % для охолоджених, а ціни підвищаться на 3—5 % і 7—12 % відповідно.

Адже, приміром, створення розпорошеної логістики мережі супермаркетів АТБ збільшило її загальні витрати на 75 %, зокрема на пальне — на 50 %. Novus теж витрачає більше через прямі поставки й оренду кількох майданчиків. Компанія покриває різницю власним коштом, але визнає, що цей ресурс не безмежний.

Та принаймні наразі ритейлери АТБ, Novus і Fozzy Group не повідомили про те, яку частку витрат перекладуть на споживачів. А Андрій Жук, голова Асоціації ритейлерів України, заспокоїв, що оскільки «мережі конкурують — частину втрат не закладають у ціни». Наталія Петрівська, виконавчий директор громадської спілки «Український фуд-ритейл альянс», теж зауважила, що мережі супермаркетів намагаються втримати для покупців справедливі ціни.

А Євгенія Локтіонова вважає, що відновлення логістичних ланцюгів після втрати нових великих центрів триватиме два—чотири тижні, а найпомітнішими будуть перебої зі свіжими й ультрасвіжими продуктами через нестачу холодильних складів. Артем Ретін визначив наслідки ймовірних повторних атак стриманіше: перебої з набілом і замороженими товарами можуть тривати кілька днів, проте втрата кількох складів не спричинить системного дефіциту.

ЦІНА «СИЛЬНОЇ РУКИ»

■ Олександр Косвінцев

Останніми місяцями в українському запіллі відбувається те, чого мало хто очікував від країни, яка перебуває під постійними обстрілами: мітинги, вуличні акції протесту й жорсткі сутички громадян зі силовими структурами. Війна зазвичай цементує суспільство навколо влади, але точкові спалахи народного гніву чітко засвідчують: внутрішній фундамент дає тріщини. Це яскравий сигнал, що всередині держави наростає серйозна криза. Чим же вона викликана?

Ось уже більш ніж чверть століття Україну кидає з крайности в крайність: від запеклих народних бунтів до повної байдужості до дій влади. Протести, які спостерігаємо зараз, — лише верхівка айсберга. Щоразу, виходячи на Майдан, люди шукали не просто чергового президента, а якогось чудотворця, здатного розв'язати всі проблеми одразу. Українці хотіли розірвати замкнене коло, де за спалахом свободи все повертається назад. Ці вічні пошуки ідеального вождя завели країну в пастку, із якої виразно потягнуло авторитаризмом.

Це не змова таємних ворогів. Усе відбувається тихо й буденно. Люди, які уявили себе «реформаторами», але не тямлять, що таке реформи, провокують кризи та хаос. Тоді беруться вибудовувати жорстку вертикаль, щиро вірячи, що так треба. Правління Володимира Зеленського, яке розпочалося як веселе шоу про перемогу простого народу, а потім потрапило в лабеті найважчої війни, стало наочним прикладом.

Але почалося все задовго до перших ракет 2022 року. 2019-го українці, втомившись від нескінченного злодійства та брехні старої еліти, пішли ва-банк. Віддали молодому артисту

абсолютну владу — більшість у парламенті (73 % голосів у другому турі президентських виборів і більше ніж 250 мандатів у парламенті).

Саме в цей момент система зламалася. Раніше Верховна Рада України (ВРУ) нехай і була гамірною, корумпованою та зав'язаною на олігархів, проте виконувала роль запобіжника. Не давала країні скотитися в явну диктатуру. Із приходом нової команди ВРУ перетворилася на слухняний принтер, що штампує рішення Офісу президента України (ОПУ). Кабінет Міністрів і взагалі відсунули на узбіччя, зробивши з нього пересічну канцелярію.

Реальним центром ухвалення рішень став ОПУ — структура, якої навіть немає в Конституції. Там у вузькому колі людей, які нікому не підконтрольні й не обиралися народом, вирішують усе. Це тиха монополізація влади під гаслами боротьби зі старими порядками.

Лютий 2022 року перевернув усе. Війна вимагає швидкої реакції та жорстких рішень. Коли стоїть питання про виживання країни, «сильна рука» президента здавалася єдиним порятунком. На тлі цієї безумовної консолідації за

перші півтора року війни рівень довіри до інституту президентства злетів вище за 80 %. Але саме під прикриттям воєнного стану і затаїлася головна небезпека. Війна стала зручним приводом, аби зачистити під нуль усе політичне поле.

Головним прикладом став телевізійний «Єдиний телемарафон». У перші тижні він урятував людей від паніки, об'єднавши мовлення, але швидко перетворився на інструмент пропаганди суцільного позитиву. З етеру прибрали будь-які суперечки, опозицію зробили невидимою, а критичні питання оголосили роботою на ворога.

Користуючись мотивом національної безпеки, центр став тиснути на регіони. Мери великих міст, які в перші місяці війни внесли на собі організацію оборони на місцях, раптом стали об'єктами уваги правоохоронців. У Києві швидко збагнули, що популярні мери — небезпечні конкуренти після війни. Тому місцевих лідерів узялися акуратно прибирати, замінюючи їх військовими адміністраторами, особисто лояльними до президента. Регіональну автономію фактично згорнули.

Та ж історія розпочалася з антикорупційними та су-

довими органами, які так довго будували за західні гроші. З ними не стали воювати відкрито — їх стали душити нишком. Журналістські розслідування корупції в оточенні президента впиралися в глуху стіну. Боротьба з хабарництвом перетворилася на інструмент тиску: свої отримували прощення, а неугодні — кримінальні справи. Це подвійні стандарти, які найгірше підривають віру людей у справедливість.

Зараз Україна балансує на тонкій линві між захистом країни та скочуванням у відвертий авторитаризм. Трагедія в тому, що, борючись із диктатурою ззовні, влада непомітно будує її всередині країни. Зеленський і його команда, вочевидь, вірять, що врятувати країну можна лише жорстким ручним управлінням. Але тимчасові гайки мають властивість іржавіти й залишатися назавжди.

На цю небезпеку дедалі частіше вказують союзники. Еммануель Макрон, президент Франції, із яким у Зеленського склалися довірчі стосунки, не раз наголошував: мовляв, демократія — це не просто проведення виборів, це насамперед збереження інститутів, свободи слова та верховенства права навіть у найтемніші часи. Чому ж український лідер пропускає це повз вуха? Можна довго говорити про його людські прихисті. Про те, що багато обіцяв під час виборчої кампанії, але мало втілював у життя.

Та головним бар'єром проти диктатури є не особисті чесноти вищої посадової особи, не закони (вони важливі, але їх навчилися легко обходити) і тим більше не вимоги Заходу, а самі українці. В Україні люди не терплять, коли ними намагаються грубо командувати. Вони віддали занадто багато життів за свободу, щоби подарувати її навіть найпопулярнішому лідеру заради ілюзії безпеки. І справжня перемога станеться лише тоді, коли Україна, розбивши зовнішнього ворога, не програє внутрішню битву за власну свободу.

Але головне питання не в тому, як не допустити диктатури потім. Головне питання — що робити зараз, поки війна триває. Відповідь навряд чи сподобається якійсь зі сторін, бо вона вимагає поступок від усіх. Владі доведеться визнати, що єдність не означає одноставності

думок. Критика, журналістські розслідування, робота незалежних судів, сильне місцеве самоврядування та парламентські дискусії — не розкіш мирного часу й не допомога ворогу, а система страхування від власних помилок. Держава, що перестає чути народ, неминуче починає помилятися частіше. Європейський Союз (ЄС), що надав Україні фінансову й військову допомогу на десятки мільярдів євро, безпосередньо пов'язує підтримку з демократичними стандартами. Кая Каллас, глава європейської дипломатії, висловила цю позицію у своїй промові перед Європейським парламентом: «Перемога України має бути не лише воєнною, а й демократичною. Розширення ЄС — це процес, що ґрунтується на заслугах, і міцність демократичних інститутів, верховенство права та свобода засобів масової інформації залишаються непорушними умовами нашого європейського шляху навіть під час війни».

Суспільству зі свого боку доведеться відмовитися від звички шукати чергового «рятівника» або, навпаки, оголошувати будь-якого опонента «зрадником». Демократія тримається не на безумовній довірі й не на тотальній недовірі, а на здатності сперечатися за правилами, не руйнуючи спільної країни. Під час війни це особливо складно і саме тому надзвичайно важливо.

Україна не зможе дозволити собі розкол між фронтом і запіллем, між центральною владою та громадами, між прихильниками влади і її критиками. Якщо одна частина суспільства вважатиме будь-яку критику зрадою, а інша — будь-яку помилку доказом узурпації, виграє той, хто зацікавлений в українській слабкості. Внутрішня єдність народжується не з мовчання, а з довіри до правил, що однакові для всіх.

Тому відкладати розмову про свободу до закінчення війни — небезпечна ілюзія. Інститути не виникають за один день після перемоги; вони або зберігаються в найважчі часи, або зникають саме тоді, коли суспільство переконує себе, що зараз для них невідповідний момент. Історія свідчить: демократії програвать не тому, що скасовують свободу, а тому, що занадто довго погоджуються відкладати її «на потім».

ПІСЛЯ США — ЗА ҐРАТИ

Дві кримінальні справи та мільйонні активи Ольги Стефанішиної

■ Мирослава Бзікадзе

Ще донедавна Ольга Стефанішина була однією з найпомітніших представниць української влади на міжнародній арені. Віцепрем'єр із питань європейської і євроатлантичної інтеграції, міністр юстиції, а згодом посол України у США — її кар'єра стрімко розвивалася протягом останніх років.

Однак паралельно з політичною кар'єрою Стефанішиної роками тягнулася кримінальна справа, яка бере початок ще в часи президентства Януковича. А влітку ц. р. до неї додалося і нове провадження Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Спеціальної антикорупційної прокуратури (САП) — цього разу щодо можливого незаконного збагачення і недостовірного декларування.

«СПРАВА ЛУКАШ»

Перша кримінальна історія пов'язана з роботою Стефанішиної в Міністерстві юстиції у 2013–2014 рр., коли відомство очолювала Олена Лукаш. За

версією обвинувачення, тодішні посадовці відомства організували закупівлю трьох порівняльно-правових досліджень українського і європейського законодавства. На ці роботи з державного бюджету витратили близько 2,52 млн грн.

Стефанішина на той момент працювала в департаменті європейської інтеграції і, за матеріалами справи, була залучена до організації та проведення відповідного тендера. Вона сама визнавала, що ініціювала проведення досліджень, однак заперечувала злочинний характер своїх дій.

Проблеми у слідства виникли не лише щодо вартості робіт, а й щодо їхньої якості. Окремі дослідження містили правки та коментарі, які ставили під сумнів їхню професійну якість.

У жовтні 2019-го Стефанішині повідомили про підозру. 2023 року обвинувальний акт скерували до Вищого антикорупційного суду (ВАКСу). У цій справі є ще інші фігуранти, яких звинувачують за статтями, пов'язаними з розтратою майна через зловживання службовим становищем, впливом та фальсифікаціями.

У листопаді 2023-го ВАКС звільнив Стефанішину та ще кількох фігурантів від кримінальної відповідальності за епі-

зодом службового підрозділення, однак основний розгляд справи щодо розтрати коштів триває.

При цьому процес роками фактично буксує. 2025 року засідання не раз переносили, зокрема, через неявку інших учасників процесу.

НЕ ТЕНДЕР, А ВЛАСНІ АКТИВИ

Нове кримінальне провадження має геть інший характер. У серпні ц. р. Стефанішині оголосили нову підозру, ВАКС обрав їй заставу у сумі 6 млн грн, а сама колишня дипломатка заявила, що оскаржуватиме рішення суду. Цього разу НАБУ та САП підозрюють фігурантку в незаконному збагаченні та внесенні недостовірних відомостей до декларацій. За версією слідства, упродовж 2024–2025 рр. вона фактично користувалася активами, які були оформлені на інших людей.

Головний епізод стосується двох квартир у київському житловому комплексі «Файна Таун». За даними слідства, квартири загальною вартістю майже 11 млн грн були оформлені на Тетяну Мазуренко, близьку подругу Стефанішиної. При цьому правоохоронці вважають, що фактично житло призначалося для самої підозрюваної.

Слідство також згадує про витрати на ремонт цих квартир. Окремо правоохоронці звернули увагу на інші витрати й активи — користування автомобілем Mercedes-Benz GLC 220d, зареєстрованим на підлеглого, оренду квартири в Києві, проживання у квартирі матері, витрати на авіаквитки, лікування матері та ремонт квартир у «Файна Тауні».

За версією НАБУ, загальна сума активів і витрат, які не відповідали офіційним доходам та не були належним чином відображені в деклараціях, становить більш ніж 13,9 млн грн.

Окреме питання в цій історії — квартира у столичному житловому комплексі

«Львівська площа». Ще 2025-го журналісти звернули увагу на трикімнатне житло площею близько 100 кв. м, оформлене на Надію Кравець, матір Ольги.

За документами, квартира була придбана приблизно за 3,04 млн грн. Водночас журналісти порівнювали цю суму з цінами на аналогічне житло в комплексі, які на певному етапі були значно вищими. Сама Стефанішина пояснювала, що її батьки інвестували у квартиру ще 2019 року, коли ціни на житло були нижчими. Нове розслідування НАБУ стосується не лише самої квартири. Детективи також перевіряють кілька нежитлових приміщень і паркомісце в цьому ж комплексі.

Ще один епізод, який фігурував у матеріалах слідства, — перемовини щодо придбання приватного будинку під Києвом орієнтовною вартістю близько 550 тис. USD. За версією слідства, схема розрахунку передбачала сплату частини суми готівкою — близько 250 тис. USD, а решти — через передачу двох квартир у «Файна Тауні».

ОБШУКИ І ТЕЛЕФОНИ АДВОКАТА

Наприкінці липня справа перейшла в активну слідчу фазу. НАБУ провело обшук в автомобілі адвоката Івана Холондовича. Детективи вважають, що він міг допомагати з придбанням двох квартир у «Файна Тауні».

Під час обшуку були вилучені стільникові телефони, які згодом визнали речовими доказами. Саме ці слідчі дії стали одним із сигналів, що провадження вже не перебуває на рівні попередньої перевірки.

5 серпня Ользі Стефанішині офіційно повідомили нову підозру. Ідеться про три епізоди: незаконне збагачення та два випадки внесення недостовірних відомостей до декларації. Прокуратура спершу просила визначити заставу у сумі понад 13 млн грн.

Стефанішина звинувачення заперечила. Вона оголосила, що вважає за необхідне захищати свою позицію винятково у правовому полі, а доводити обвинувачення має сторона, що його висуває. Під час судового засідання експрем'єр також заявила, що не має коштів для внесення застави в обсязі, якого просила прокуратура. Тож ВАКС зменшив заставу майже вдвічі.

6 серпня Вищий антикорупційний суд ухвалив рішення щодо запобіжного заходу. Замість більше як 13 млн грн, яких просила сторона обвинувачення, суд визначив заставу у сумі 6 млн грн.

Після засідання підозрювана сказала, що не має і 6 млн грн, проте шукатиме можливість внести заставу. І її таки внесли, після чого обмеження, пов'язані зі запобіжним заходом, продовжили діяти. Водночас сама Стефанішина оскаржує рішення ВАКСу.

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЗОНАНС

Історія Ольги Стефанішиної привертає особливу увагу через її кар'єрний статус. Вона тривалий час була однією з ключових постатей української євроінтеграції, очолювала Міністерство юстиції, а 2025 року стала послом України у США. На цій посаді офіційно працювала з вересня 2025-го.

Тому теперішня кримінальна справа має значення не лише для самої Стефанішиної. Вона демонструє проблему, що виникає щоразу, коли людина з кримінальним провадженням за плечима отримує нові високі державні посади.

Особливо показовим є те, що стара «справа Лукаш» не була закрита до моменту призначення Ольги Стефанішиної спершу міністром юстиції, а згодом послом у США. При цьому сама Стефанішина послідовно заперечувала свою провину й наголошувала, що йдеться про рішення, які вона приймала в межах посадових повноважень.

Зараз вона заперечує висунуті проти неї звинувачення. Підкреслює, що готова доводити свою позицію у встановленому законом порядку, а сторона обвинувачення повинна довести її провину. Тож тепер існують дві принципи різні версії подій.

НАБУ: частина майна та витрат фактично належала Стефанішині або контролювалася нею, але була оформлена на інших людей, а її декларації не відображали реального обсягу активів і витрат. Захист: правоохоронці роблять висновки на підставі обставин, які самі собою не доводять фактичного володіння майном або незаконного походження коштів. Саме суд у підсумку має встановити, яка з цих версій відповідає доказам.

Ольга Стефанішина

Українська держава заборгувала банкам

■ Ярослав Винокуров

Заборгованість української держави за виплатою банкам компенсації частини відсоткових платежів за кредитами в межах програми 5-7-9 сягнула 8,8 млрд грн. Про це повідомила Національна установа розвитку (НУР). Спостерігалася стала тенденція: на початку кожного року обсяг боргу держави зростає, а всередині падає. Однак 2026-го цю тенденцію вперше порушили.

Заборгованість уряду за платежами збільшувалася разом із розміром портфеля пільгових кредитів 5-7-9. Так, якщо на початку ц. р. його обсяг становив 150,1 млрд грн, то на початку липня — 189,3 млрд грн. Відтак розмір заборгованості уряду (відносно загального розміру портфеля) навіть дещо скоротився: якщо на початку року він

становив 4,8 %, то на початку другого півріччя — 4,7 %.

Додаткові комісії могли б допомогти банкам компенсувати недоотримані кошти з бюджету. Але всі можливі комісійні платежі прописані в порядку видачі пільгових кредитів, а їхній загальний обсяг не може перевищувати 1,5 % від суми кредиту. Хоча звітність уповноважених банків не передбачає окремого подання інформації щодо фактично стягнутих комісій, дотримання банками вимог порядку перебуває під постійним контролем НУР. Зокрема, у межах здійснення моніторингу реалізації програми відомство перевіряє дотримання уповноваженими банками її умов. Дотримання банками умов видачі пільгових кредитів також перевіряє Держаудитслужба. За підсумками таких перевірок фактів стягнення банками додаткових комісій не було встановлено.

Сергій Корецький

Кроки для порятунку українського бізнесу

■ Марко Стріха

Сергій Корецький, прем'єр-міністр України, провів термінову нараду з представниками бізнесу, ритейлу та логістичних компаній.

За підсумки зустрічі він озвучив рішення для збереження роботи підприємств. Глава уряду зазначив, що Російська Федерація (РФ) системно завдає ударів по підприємствах, що забезпечують товарами мільйони українців. Через це перед Кабінетом Міністрів поставило завдання не допустити перебоїв із постачанням продуктів харчування, ліків

та інших товарів першої необхідності.

За словами прем'єра, зараз розробляють механізм кредитної підтримки. «Паралельно готуємо рішення щодо децентралізації міжнародної логістики та розширення митного коридору. Окремий напрям — страхування воєнних ризиків. Розраховуємо на підтримку міжнародних партнерів у підготовці дієвих механізмів», — поінформував Корецький і додав, що держава також готова надати бізнесу пріоритетний доступ до наявних приміщень для розосередження складських потужностей.

ІМПОРТ УДВІЧІ ПЕРЕВИЩИВ ЕКСПОРТ

■ Петро Йосип

За січень—липень ц. р. зовнішньоторговельний оборот України склав 82,2 млрд USD. За даними Державної митної служби (ДМС), країна імпортувала товарів на 58,1 млрд USD, тоді як експорт становив 24,1 млрд USD. Обсяг оподаткованого імпорту за цей період сягнув 40,9 млрд USD. Таким чином, імпорт перевищив експорт більш ніж удвічі. Найбільше товарів Україна купувала в Китаю — на 16,8 млрд USD. Друге місце посіла Республіка Польща (РП) із показником 5,5 млрд USD, третє — Федеративна Республіка Німеччина (ФРН), звідки ввезли продукції на 3,8 млрд USD.

Водночас РП стала головним покупцем українських товарів — на 2,8 млрд USD. До трійки найбільших ринків збуту також увійшли Туреччина (2 млрд USD) і ФРН (1,5 млрд USD). Отже, Польща залишається ключовим торговельним партнером України в обох напрямках.

Основа імпорту становили машини, обладнання і транспорт (25,7 млрд USD). На другому місці паливно-енергетичні товари (8,5 млрд USD), на третьому — продукція хімічної промисловості (8 млрд USD). Укупі ці три категорії забезпечили 73 % всього імпорту.

Та саме паливо принесло бюджету найбільше митних надходжень (172,7 млрд грн, або 34 % усіх зборів з імпорту). Машини й транспорт забезпечили 145,5 млрд грн, хімічна продукція — 66,5 млрд грн.

Своєю чергою експорт має зовсім іншу структуру. Його основу становлять продовольчі товари — 14,1 млрд USD зі загальних 24,1 млрд USD. Наступні — метали та вироби з них (2,5 млрд USD), а також машини, обладнання і транспорт (2,1 млрд USD). Продовольчі товари забезпечили більш ніж половину всього укра-

їнського експорту, що вкотре демонструє вагу аграрного сектору для валютних надходжень країни навіть під час війни. Загалом за сім місяців під час оформлення експорту з вивізним митом до державного бюджету надійшло 888,3 млн грн.

Проте експорт українського зерна ускладнюють не лише удари РФ, а й обмеження з боку Європейського Союзу (ЄС). Після російських атак Україна намагається збільшити вивезення зерна через ЄС, однак РП, Угорщина та Словаччина не підтримують зростання постачання і обмежують доступ української продукції на свої ринки. За перші дев'ять днів серпня Україна вивезла лише 463 тис. т зерна — близько третини від звичайного показника. Якщо ситуація не покращиться, до листопада може не вистачити місць для зберігання нового врожаю.

І все ж Україна станом на 12 серпня експортувала від початку 2026/2027 маркетингового року (м. р.) 2,952 млн т зернових та зернобобових культур. Це на 4,8 % більше, ніж було відправлено за кордон на аналогічну дату 2025-го (2,818 млн т). Такі дані оприлюднило Міністер-

ство аграрної політики й продовольства України з посиланням на дані ДМС.

Так, загальний експорт зернових, зернобобових культур і борошна сягнув 2,955 млн т проти 2,826 млн т на цю саму дату рік тому, тобто виріс на 4,6 %. У розрізі культур експорт пшениці скоротився на 18,3 % — до 1,239 млн т з 1,517 млн т відповідно. Із початку серпня цього року було експортовано 175 тис. т пшениці проти 759 тис. т рік тому.

А от експорт ячменю скоротився на 28,1 %, до 333 тис. т із 463 тис. т. Зокрема, у серпні за кордон відправили 37 тис. т цієї продукції проти 206 тис. т у серпні 2025-го. Натомість експорт кукурудзи на звітну дату сезону збільшився на 66,4 %, до 1,376 млн т із 827 тис. т рік тому, при цьому в серпні іншим країнам відвантажили 68 тис. т кукурудзи проти 184 тис. т торішнього серпня. Жито не експортували, як і торік.

Експорт борошна з початку 2026/2027 м. р. знизився на 54,1 % і становив 2,8 тис. т. На аналогічну дату минулого м. р. він дорівнював 6,1 тис. т. У перерахунку на зерно експорт борошна становив 3,7 тис. т проти 8,1 тис. т роком раніше.

ЯК ПОЗБАВИТИ ВОРОГА БАЖАННЯ ВОЮВАТИ

Україні потрібні власні балістичні ракети, щоб не залежати від інших країн

■ Євген Клен

Українська оборонна компанія збудує завод боєприпасів у Литві. Спершу продукцію постачатимуть Збройним силам України, а згодом і країнам-союзникам. Будівництво планують розпочати восени ц. р., а запустити завод мають наприкінці 2027-го. Він працюватиме за стандартами НАТО й також займатиметься розробкою нових технологій. Але постачання силам оборони вже набирає обертів.

БРОНЕАВТОМОБІЛІ

Зокрема, Національна гвардія України отримала перші бронеавтомобілі Tisa для радіаційної та хімічної розвідки, які замінять застарілі радянські. Своєю чергою Міністерство оборони України кодифікувало новий armored personnel carrier «Сова-БТР». Його зробили на українському підприємстві, що має досвід виготовлення бронетехніки для жорстких умов сучасної війни. У лінійці виробів підприємства є спеціальний бронеавтомобіль, що має найвищий захист від мін серед техніки цього класу», — ідеться в повідомленні.

Панцерник призначений для перевезення особового складу підрозділів силових відомств під час виконання завдань за призначенням, проведення бойових дій, вогневої підтримки, навчання, спеціальних операцій, патрулювання, ліквідації наслідків стихійних, техногенних аварій і катастроф у складних умовах. Під час випробувань бронеавтомобіль підтвердив заявлені тактико-технічні характеристики й високі спроможності для виконання широкого переліку воєнних задач.

«Сова-БТР» має низку переваг над іншими бронеавтомобілями: компактність; висока мобільність завдяки колісній формулі 4 x 4; більший запас ходу; вища максимальна швидкість; мала вага; нижчі експлуатаційні витрати; простіше та дешевше обслуговування; низька помітність на полі бою. У машини V-подібний корпус-монокок, подвійне дно, інерційні вибухопоглинаючі вузли й агрегати, амортизаційні вибухостійкі крісла для десанту тощо. Модульну конструкцію десантного відділення за кілька годин

можна переобладнати в медевак.

Також панцерник оснащений VR-системою кругового огляду на 360 градусів із нічним баченням власної розробки.

РАКЕТИ

Нещодавно Україна придбала в Туреччини 70 балістичних ракет M39 ATACMS, 12 реактивних систем залпового вогню M270, що використовують ракети GMLRS і ATACMS. Крім того, Україна має отримати 2524 реактивні снаряди M26 із касетною бойовою частиною та 47 тис. 203-мм касетних снарядів для самохідної артилерійської установки 2С7 «Піон». Таким чином Анкара скорочує запаси застарілого озброєння, а Київ посилює далекобійну вогневу підтримку. Постачання здійснюватимуть через турецькі, болгарські та американські оборонні й логістичні компанії.

M39 ATACMS — рання версія ракети з дальністю близько 165 км. Вона оснащена 560-кілограмовою касетною бойовою частиною з 950 суббоєприпасами M74 й призначена для ураження живої сили, неброньованої техніки, засобів протиповітряної оборони (ППО) й інших площинних цілей.

Правда, Human Rights Watch закликала США заблокувати заплановану передачу Україні касетних боєприпасів від Туреччини. Адже частину боєприпасів зберігають уже довше ніж 30 років. Правозахисники вважають, що через вік зростає ризик нерозриву суббоєприпасів, що може становити небезпеку для цивільних.

А Володимир Зеленський заявив, що перше бойове застосування української балістичної ракети може відбутися вже цієї

осени, однак про масове застосування говорити ще зарано. «Є речі, що залежать не від України, — пояснив він. — Та я вірю, що буде позитивне застосування і буде результат».

Президент також зауважив, що не всі країни й компанії зацікавлені в розвитку українських балістичних і антибалістичних технологій. Однією з причин указав конкуренцію на міжнародному ринку озброєнь. Він роз'яснив, що створення Україною власної балістичної ракети або антибалістичної системи фактично означатиме появу нового потужного гравця на світовому ринку озброєнь. А також звернув увагу на ситуацію з виробництвом потужних систем ППО у Європі. Серед таких комплексів назвав NASAMS, який виробляють Норвегія і США, німецький IRIS-T, а також SAMP/T, створений Францією та Італією за партнерської участі США.

Водночас глава української держави наголосив, що йдеться не про відмову міжнародних партнерів від підтримки України. Він зауважив, що у стосунках між державами важливу роль відіграють не лише

політичні інтереси та спільні цінності, а й економічна складова та інтереси бізнесу. «Є ще гроші, є бізнес. Тому треба все вигризати і за все треба боротися», — підсумував президент.

А в компанії Fire Point повідомили, що українську балістику, здатну дістати до Москви, уже показують у Європі. Її заявлена дальність — близько 850 км.

ІНШІ НОВИНКИ

Тим часом українська компанія BlueBird Tech представила нову зброю — антену Clover 5.8 GHz. Це надлегка установка вагою 25 г для передавання та приймання радіосигналів у діапазоні 4,9—6,1 ГГц. Пристрій розробили спеціально для систем, де надійний зв'язок є критичним на полі бою.

Антену має конфігурацію у формі конюшини з круговою поляризацією та всепрямованою діаграмою, що може тримати стабільне з'єднання в динамічних умовах. Попри компактний розмір пристрій має широкий робочий діапазон частот і комплектується роз'ємом SMA male і кабелем RG402. Це дає можливість інтегрувати

антену в найрізноманітніші системи, зокрема, для FPV, радарів для виявлення дронів, станцій радіомоніторингу й вимірювальних приладів. Крім повітряних платформ, зазначили представники BlueBird Tech, нову антену можна встановлювати і на наземні роботизовані комплекси, вона також сумісна з основними ринковими системами та наявним обладнанням.

Паралельно з цим український сектор безпілотних технологій поповнився ще однією новинкою, адже компанія WINFLY представила багаторазовий дрон-перехоплювач Spider. Створений на базі платформи WINFLY 10 Hunter, цей апарат може розвивати швидкість до 160 км/год, працювати на висоті до 5 км і захоплювати повітряні цілі за допомогою сітки, після чого повертається до пункту запуску. Обидві розробки демонструють різноспрямований розвиток українського оборонно-промислового комплексу. І якщо Clover є спеціалізованим обладнанням для покращення радіозв'язку, то Spider виконує функцію перехоплення російських цілей.

СІРА НЕВІДОМІСТЬ

Ніхто зараз не здатен передбачити майбутнє імперії Путіна

■ Євген Клен

Путін підписав федеральний закон, що уточнює перелік статей Кримінального кодексу Російської Федерації (РФ), наявність судимости або слідства, через які не можна підписати контракт із Міністерством оборони й піти воювати проти України. Із переліку статей, які завадили б окупантам піти на фронт, вилучили: злочини малої та середньої тяжкості; окремі злочини у сфері обігу зброї та вибухових речовин, порушень правил безпеки, а також деякі типи військових і транспортних злочинів. Водночас під заборону на підписання контракту наразі залишаються особи зі судимістю або слідством за статтями про педофілію, тероризм, державну зраду, шпигунство, диверсії, екстремізм, здирництво та низку інших тяжких злочинів проти держави й громадської безпеки.

ГОЇТВА ЗА РЕЙТИНГОМ

Зараз диктатор здійснює турне безпечними східними регіонами РФ. Під час одного з таких візитів вулиці Новосибірська, найбільшого міста Сибіру, вже давно не виглядали так гарно. Дороги заасфальтували, тротуари відремонтували, а траву підстригли. Британська The Times написала, що роботи з благоустрою міста були поспішно завершені перед візитом Путіна. «Вони практично перебудовують місто за три дні. Дідько, якби ж він приїжджав частіше, може, тоді за рік ми побачили б цілком нове місто», — прокоментував один місцевий чоловік.

Тутешні жителі писали в Telegram, що мешканцям будинків і студентських гуртожитків, розташованих поруч із дорогою, якою в Новосибірську проїжджав кортеж Путіна, заборонили підходити до вікон і користуватися електронними пристроями. Також запровадили обмеження на використання електроскутерів.

На початку 2026-го володар Кремля рідко виїжджав із Москви, імовірно, побоюючись замаху. Але тепер відвідав шість міст менш ніж за три тижні. На думку аналітиків, таким чином диктатор, можливо, намагається підвищити свою популярність, що стрімко знижується.

Згідно з даними Фонду громадської думки, соціологічної служби, пов'язаної з Кремлем, у липні ц. р. рейтинг Путіна впав до 66 %, що є історичним мінімумом від початку війни в Україні 2022-го. Та критики стверджують,

що реальна підтримка є значно нижчою. Видання поділилося, що війна дедалі дужче дається взнаки в самій РФ. Зокрема, атаки українських дронів і ракет спричинили дефіцит пального, перебої з інтернетом та людські жертви. «Під час нещодавніх візитів Путіна до Іркутська та Красноярська, двох інших міст Сибіру, ціни на бензин були знижені, вочевидь, за офіційним розпоряджен-

« Диктатор, можливо, намагається підвищити свою популярність, що стрімко знижується »

ням, але одразу ж після його від'їзду знову стрімко зросли», — ідеться в публікації.

Хоча вибори зазвичай фальсифікують на користь Путіна та його партії, а спецслужби жорстоко придушують прояви інакомислення, Кремль усе ж ретельно відстежує громадську думку. При цьому видання констатувало, що рейтинги Путіна високі, порівнюючи з рейтингами західних лідерів, але в РФ не терплять жодної справжньої опозиції, а національні засоби масової інформації перебувають під контролем Кремля.

На думку Михайла Фішмана, російського опозиційного журналіста й письменника, такий різкий розворот свідчить про те, що Путін не впевнений у рівні громадської підтримки війни. Згідно з даними Левада-центру, незалежної дослідницької організації в Москві, яку Кремль визнав

«іноземним агентом», хоча 66 % росіян і кажуть, що підтримують війну, 62 % хотіли б, аби розпочалися мирні перемовини, і лише 28 % виступають за продовження бойових дій. «Кожен п'ятий росіянин заявив, що не стежить за новинами про війну», — зауважила The Times.

Крім того, критики опитувань у цій країні зазначають, що респонденти навряд чи розкриють свої справжні почуття незнайомцям. Видання нагадало, що критика війни в РФ може призвести до кримінального переслідування.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ПРАВДУ

Зокрема, російський державний банк «Внешэкономбанк» (ВЕБ) звільнив свого головного економіста Андрія Клепача через його оцінку стану економіки (РФ). Останній заявив про стагнацію, воєнну кризу та загрозу для теорії перемоги Путіна. Він надав Московській біржі свій аналіз економічних і геополітичних викликів, що стоять перед Росією. За оцінкою експерта, російська воєнна економіка перебуває у стані стагнації. Серед чинників, що гальмують економічне зростання та інвестиційну активність, він назвав значні оборонні витрати, жорстку монетарну політику, санкції і українські удари по інфраструктурі. За це Ігор Шувалов, генеральний директор ВЕБ, звільнив свого підлеглого після «дзвінка згори».

Андрій Клепач працював головним економістом ВЕБ упродовж 12 літ. До цього шість років був заступником міністра економічного розвитку РФ. У своєму

Вулиці готують до приїзду диктатора

аналізі він указав, що Росія ще здатна вести війну на виснаження, не доводячи економіку до колапсу. Водночас, на його думку, така політика підвищує ризики соціальної кризи й може призвести до подальшого відставання РФ від США, Китаю і України у сфері економічного та технологічного розвитку.

Окремо економіст звернув увагу на наслідки українських ударів по російській портовій, нафтовій, хімічній і логістичній інфраструктурі. Він вважає їх суттєвим макроекономічним фактором, що перешкоджає розширенню російської економіки. За прогнозом фахівця, 2026-го це може спричинити уповільнення річного економічного зростання майже до нульової позначки.

Водночас він констатував значне збільшення російських оборонних витрат після початку повномасш-

якою, імовірно, мається на увазі високий ключовий відсоток, «стискає» російську економіку. Головна кредитна ставка сягнула пікового значення (21 %) у червні 2025 року, а тепер становить 14 %. Економіст прогнозує, що 2026-го реальні інвестиції в РФ скоротяться на 2,5 %, тоді як 2027 року, імовірно, взагалі не покажуть зростання.

«Кремль продовжує чинити тиск на Центральний банк, вимагаючи знизити ключову ставку, щоб створити видимість економічної стабільності та збільшити доступний російському оборонному сектору капітал, попри інфляційний тиск із боку бюджету, що триває», — відмітили в американському Інституті вивчення війни (ISW).

За оцінкою експертів, 2027-го Кремль може скоротити державні видатки на 600 млрд RUB, порівнюючи з 2026 роком. Це свідчить про реальний тиск на російський бюджет, попри заплановане скорочення та зростання прибутків, що забезпечують вищі ціни на сиру нафту.

Аналітики вважають, що економічна політика російського уряду виявилася неефективною для забезпечення довготривалої війни проти України. Саме вона стала однією з причин низки економічних труднощів, із якими РФ має клопоти зараз: різкого й фактично нестійкого зростання воєнних витрат, високої інфляції, гострого дефіциту робочої сили та скорочення ресурсів Фонду національного добробуту. У сукупності ці фактори створюють серйозні проблеми для монетарної та макроекономічної політики Росії.

« Економічна політика російського уряду виявилася неефективною для забезпечення війни проти України »

табного вторгнення до України. Через це військово-промисловий комплекс країни дедалі дужче витісняє цивільний сектор, посилюючи обмеження для промислових підприємств, що не пов'язані з обороною, та спричиняючи їхні скорочення.

За словами Клепача, поєднання високих витрат на оборону та жорсткої монетарної політики, під

ПОДАРУНОК ТРАМПУ ЧИ СИГНАЛ КРЕМЛЯ?

Чому Путін відпустив Роберта Гілмена без обміну

■ Мирослава Бзікадзе

Москва несподівано звільнила колишнього американського морського піхотинця Роберта Гілмена, який провів у російській в'язниці більш ніж чотири роки. Найцікавіше в цій історії — Москва не зажадала за нього обміну чи публічно оголошених поступок. Дональд Трамп пов'язав звільнення безпосередньо зі своїми перемовинами з Путіним. Чому Кремль пішов на такий крок і чи справді це був просто «гуманітарний жест»?

ЧОТИРИ РОКИ В КАТІВНІ

Нещодавно президент США оголосив про повернення до Сполучених Штатів Роберта Гілмена, колишнього військовослужбовця Корпусу морської піхоти США, який із 2022-го перебував у російських казематах. Американський президент назвав рішення Москви гуманітарним. Російський диктатор, за даними американських чиновників, схвалив помилювання Гілмена особисто.

Але найбільш незвичайною обставиною стало інше: цього разу не було обміну полоненими чи в'язнями і, за інформацією американської сторони, Москва не вимагала нічого конкретного натомість. Reuters із посиланням на американських чиновників повідомила, що Путін погодився на помилювання без вимоги поступок із боку Вашингтона.

Гілмена затримали у Воронежі в січні 2022-го. Російське слідство звинуватило його в нападі на поліціанта. За версією російської сторони, американець перебував у стані алкогольного сп'яніння і вдарив правоохоронця.

Суд спершу призначив йому чотири роки позбавлення волі за вбивство.

У наступні роки проти Гілмена порушували нові справи, пов'язані з нібито нападами на службовців пенітенціарної системи й інших представників російських правоохоронних органів. У грудні 2025-го російський суд докинув йому ще два роки покарання, довівши загальний термін до десяти літ.

Американська сторона та родина Гілмена ставили під сумнів обґрунтованість звинувачень. Сам підсудний ще в листопаді

2025-го говорив журналістам Reuters, що сподівається на можливий обмін ув'язненими. Тобто розглядав перспективу повернення додому лише через механізм обміну. Однак зрештою Москва обрала інший шлях.

Улітку ц. р. ситуація навколо Гілмена різко змінилася. Його здоров'я серйозно погіршилося. У червні американець, за повідомленнями його родини та правозахисників, упав у важкий ступороподібний стан. У липні його доправили до цивільної лікарні у Воронежі. Фізичний стан чоловіка був настільки тяжким, що виникли побоювання за його життя. Йому було необхідне медичне та психологічне лікування.

Саме в цей момент утримання Гілмена могло стати для Кремля значно більшою проблемою, ніж раніше.

«ДОБРИЙ» ПУТІН

Поки американець перебував у в'язниці й був відносно здоровим, Москва могла використовувати його як потенційний об'єкт майбутніх перемовин. Але ситуація, за якої громадянин США фактично помирає в російській тюрмі, створювала для Кремля геть інші політичні ризики. Особливо з огляду на те, що Гілмен — колишній американський військовий.

Це головна загадка цієї історії. Якщо Москва мала в руках американського громадянина, якого Вашингтон прагнув повернути, чому Кремль не використав його для отримання поступок? Офіційна відповідь — гуманітарні міркування. Трамп заявив, що Російська Федерація (РФ) погодилася звільнити Гілмена саме з гуманітарних

причин. Американські чиновники також назвали рішення російського президента «жестом доброї волі».

Однак у міжнародній політиці безплатних подарунків майже не буває.

ЧОМУ ЦЕ ВИГІДНО КРЕМЛЮ

Версія № 1: Путін зробив особистий жест Трампу. Найочевидніше пояснення полягає в тому, що Гілмен став своєрідним персональним подарунком Дональду Трампу. Адже саме останній публічно оголосив про звільнення, підкресливши, що це результат його перемовин із Путіним. Тобто Кремль фактично дозволив американському президенту продемонструвати власну дипломатичну ефективність. Для Трампа це важливо з політичного погляду: він може сказати американській аудиторії, що особистий діалог із Путіним дає конкретні результати. Для диктатора це також вигідно. Він демонструє, що готовий робити кроки назустріч Трампу — причому такі, які мають потужний символічний ефект. Москва нічого формально не віддала, але отримала політичний кредит у відносинах із президентом США.

Версія № 2: Кремль міг свідомо не називати ціну. Та є цікавіша версія. Публічна вимога за Гілмена, приміром, звільнити російського громадянина з американської в'язниці перетворила б ситуацію на звичайний обмін. У такому разі обидві сторони отримують конкретний актив. Але якщо РФ просто відпускає американця, Москва може отримати дещо інше — політичну вдячність та довіру американського президента. І це

Роберт Гілмен

ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ ДЛЯ УКРАЇНИ

Для України історія Гілмена має особливе значення. Вона показує, що паралельно з російсько-українським треком продовжує існувати окремий канал Москва—Вашингтон. І Кремль, вочевидь, зацікавлений у прямому діалозі саме зі США. Гілмен при цьому може бути лише невеликим елементом значно ширшої дипломатичної гри. РФ може робити невеликі, відносно дешеві поступки Сполученим Штатам — звільнення окремого громадянина, гуманітарні жести, окремі домовленості — і водночас не поступатися в принципових питаннях війни проти України. Це важливий момент для Києва, адже гуманітарний жест — не рівня політичній поступці.

Путін може бути готовий відпустити американського громадянина, але це аж ніяк не означає готовності погодитися на умови миру, які не відповідають інтересам Кремля.

І головне — Гілмен не єдиний. Показово, що після його звільнення американська сторона не заявила про завершення проблеми американських громадян у російських в'язницях. Марко Рубіо, вітаючи це звільнення, наголосив на необхідності продовжувати роботу щодо інших американців, які залишаються під вартою в РФ. Серед них — Стівен Габбард. Це ще один аргумент на користь того, що Кремль не відмовляється від самого інструменту затримання американських громадян. Навпаки, Москва може використовувати різні моделі залежно від ситуації: когось обмінювати, когось тримати роками, а когось звільняти як жест доброї волі.

ДВА ПОСЛАННЯ КІМ ЧЕН ИНУ

Прихильність до диктатора з боку Путіна і Трампа схиляє його до активних дій

■ Євген Клен

Північнокорейський диктатор, схоже, з ізгоя перетворюється майже на ключову постать світової політики.

ВІД ЛІ ЧЖЕ МЬОНА

Із нагоди 81-ї річниці визволення Кореї від японського колоніального панування Лі Чже Мьон, президент Республіки Корея (РК), запропонував Корейській Народно-Демократичній Республіці (КНДР) розпочати перемовини про офіційне завершення Корейської війни 1950—1953 рр. Він закликав Сеул і Пхеньян відмовитися від взаємних погроз і відновити прямий діалог. Південнокорейський лідер також сказав, що в межах перемовин можна було б обговорити ефективні заходи щодо припинення розвитку ядерного потенціалу КНДР.

І наголосив на необхідності поступового зниження ворожості між двома країнами та створення механізмів, які допоможуть запобігати воєнній ескаляції. Президент також висловив сподівання на особисту зустріч із представниками Пхеньяна.

Він заявив про намір перетворити Південну Корею на одного зі світових лідерів у сфері високих технологій. Крім того, пообіцяв розслідувати випадки незаконного накопичення статків колаборантами часів японського колоніального панування та домагатися конфіскації такого майна.

Нагадаємо, що Корейський півострів був розділений по 38-й паралелі 1945 року після капітуляції Японії. Північ опинилася під контролем Радянського Союзу, а Південь — США. Корейська війна розпочалася 1950-го й завершилася 1953 року підписанням угоди про перемир'я. Мирного договору сторони так і не уклали, тому формально Північна та Південна Кореї досі перебувають у стані війни.

За наступні десятиліття країни не раз намагалися налагодити стосунки. 2000-го та 2007 року відбулися перші міжкорейські саміти, під час яких сторони обговорювали економічну співпрацю та возз'єднання родин, розділених війною.

Новий етап зближення розпочався 2018-го. Мун Чже Ін, тодішній президент РК, тричі зустрічався з Кім Чен Ином, лідером КНДР. Сторони підписали Пханмунджомську декларацію про мир, а Кім також провів перемовини з Дональдом Трампом.

Однак після провалу саміту США та КНДР у Ханой (В'єтнам) 2019 року діалог фактично припинився. Пхеньян згорнув контакти із Сеулом, ліквідував структури, пов'язані з питаннями возз'єднання, та перейшов до дедалі жорсткішої риторики щодо Південної Кореї, що зміцніла після початку гарячої фази російсько-української війни 2022-го.

ВІД ПУТІНА

Російський диктатор також надіслав Кім Чен Ину послання з нагоди річниці визволення Кореї від японського колоніального панування. Він відзначив, що Москва та Пхеньян активно співпрацюють у різних сферах і координують свої дії задля дотримання регіональної безпеки. Путін висловив упевненість, що Російська Федерація (РФ) і КНДР продовжать «конструктивну спільну роботу» над актуальними двосторонніми та міжнародними питаннями.

Одразу ж після отримання листа Кім відвідав у Пхеньяні монумент «Визволення», присвячений радянським солдатам, які брали участь у боротьбі проти Японії під час Другої світової війни. Він поклав до меморіалу вінок із написом: «Ми не забуваємо подвигу радянських воїнів-мучеників». А також заявив, що спадщина «кровних зв'язків і бойової дружби» між двома країнами стала основою подальшого зміцнення партнерства між Москвою та Пхеньяном.

Крім того, Кім відправив у відповідь володарю Кремля послання, у якому підтвердив поглиблення зв'язків з РФ. Він висловив сподівання на подальший розвиток відносин, які «про-

довжили історію спільної боротьби за справедливість і цінні традиції дружби».

За інформацією Bloomberg, починаючи з 2022 року Кім Чен Ин накопичив уже 22 млрд USD готівкою за постачання озброєнь і військових Путіну на війну в Україні. А прибутки КНДР зросли вчетверо.

Сергій Братчук, речник Української добровольчої армії, вважає, що РФ може використати військових КНДР для заміни своїх підрозділів у прикордонних областях, аби вивільнити російських військовослужбовців і перекинути їх на найактивніші ділянки фронту. «Цілком імовірно, що 15—20 тис. боєздатних російських бійців перекинуть саме як резервістів на найспекотніші напрямки, — припустив він. — Очевидно, що така спроба Кремля використовувати ці підрозділи спрямована на те, щоб звільнити саме російські бойові частини, які перебувають у російському прикордонні».

За оцінкою військового, ідеться передусім про піхотні й інженерно-будівельні підрозділи КНДР. Місцями їхнього розміщення можуть стати Курська, Белгородська та Брянська області, а також північно-західна частина Воронезької області.

Україна ж активно протистоїть постачанню на фронт північнокорейської зброї. Так, унаслідок одночасного підризу залізничних колій і рухомого

складу на Транссибірській магістралі підрозділ Головного управління розвідки Міністерства оборони України знищив військовий ешелон, що перевозив північнокорейські балістичні ракети KN-23/KN-24 та боеприпаси для потреб російської армії. Операцію провели на відстані більш ніж 6 тис. км від лінії фронту.

ВІД ТРАМПА

Своєю чергою Дональд Трамп заявив про добрі стосунки з північнокорейським диктатором і звелів главі Пентагона скоротити масштаб спільних військових навчань з РК. «Я не задоволений тим фактом, що Сполучені Штати давно погодилися брати участь у спільних військових навчаннях з Південною Кореєю, — написав він у своїй соціальній мережі. — Ці навчання є не лише дорогими, значну частину яких покривають США, а й посиляють абсолютно недоречний і ворожий сигнал країні, яка, поки Дональд Дж. Трамп був президентом, не погрожувала та ставилася з повагою». Американський лідер також нагадав, що нещодавно запропонував президентові РК приєднатися до США в «денуклеаризації Ірану», на що отримав негативну відповідь.

Ба більше, Трамп наполягає на організації особистої зустрічі з Кім Чен Ином уже цієї осені. Він прагне перекопати Кіма відмовитися від програми створення ядерної зброї. Проте аналітики не очікують прогресу від таких ініціатив, оскільки ядерний арсенал КНДР останнім часом лише посилювався.

На ці заяви відреагували у Європейському Союзі (ЄС). Брюссель і надалі розцінює режим Кім Чен Ина як серйозну загрозу для регіональної та глобальної безпеки. Адже Північна Ко-

рея продовжує запускати балістичні ракети й розвивати ядерну програму.

Окреме занепокоєння ЄС викликає військова співпраця КНДР з РФ. У Брюсселі засудили постачання Північною Кореєю зброї Москві та відправлення її військових для підтримки російської агресії проти України. Водночас у ЄС заявили про готовність разом з міжнародними партнерами працювати над дипломатичним процесом, метою якого має стати повна, перевірена та незворотна денуклеаризація Корейського півострова.

ВИСНОВКИ ДИКТАТОРА

Та натхнений ситуацією, що склалася, Кім лише готується до загострення у стосунках з РК. Зокрема, південнокорейські військові здійснили попереджувальні постріли після того, як група військовослужбовців КНДР перетнула сухопутний кордон між двома країнами. Інцидент стався у східному передовому районі військової демаркаційної лінії. Група північнокорейських військових перетнула межу під час патрулювання демілітаризованої зони.

Південнокорейські військові відреагували відповідно до встановлених оперативних процедур. Спершу в разі наближення сил КНДР до демаркаційної лінії військові РК здійснюють попереджувальні трансляції. Якщо ж відбувається безпосередній перетин кордону, відкривають попереджувальний вогонь. Після здійснених пострілів північнокорейські військові цього разу відступили на свій бік. Це були перші попереджувальні постріли південнокорейської армії через порушення кордону 2026-го.

Ситуація на міжкорейському кордоні залишається напруженою. Військові КНДР останніми роками регулярно здійснюють короточасні перетини лінії розмежування. Це відбувається на тлі активного будівництва й укріплення оборонних фортифікацій з північнокорейського боку. А Скотт Вінтер, заступник командувача сил Організації Об'єднаних Націй в РК, указав, що участь КНДР у війні РФ проти України вже позначилася на балансі сил у сфері безпеки на Корейському півострові.

Кім Чен Ин

УСПІХ ЧОРНОГОРІЇ ТА ІСЛАНДІЇ — ПОРАЗКА УКРАЇНИ?

У кандидатів на вступ до ЄС різні стартові й геополітичні реалії

■ Ігор Голод

Новина про те, що Чорногорія та Ісландія можуть випередити Україну на шляху вступу до Європейського Союзу (ЄС), спровокувала неабиякий скепсис щодо темпів євроінтеграції Києва.

ОСОБЛИВИЙ ВИПАДОК

Керівництво ЄС і дипломати його країн-членів зараз детально обговорюють можливість об'єднати вступ Чорногорії та Ісландії до ЄС. Про це повідомив Politico на умовах анонімності посадовець Європейської комісії. За його словами, якщо більшість громадян Ісландії проголосує на референдумі 29 серпня ц. р. за відновлення зупиненої 2013 року євроінтеграції, ця країна швидко наздожене Чорногорію, яка вже закрила 18 із 33 кластерів перемовин про вступ до ЄС і розраховує завершити їх до кінця 2026-го. ЄС уже розпочав підготовчу роботу над договором про вступ Чорногорії.

На думку європейських дипломатів, об'єднання вступу двох держав спростить його узгодження для теперішніх членів ЄС. Як указала Марта Кос, єврокомісар із питань розширення, Ісландія є «особливим випадком», адже входить до Шенгенської зони та Європейського економічного простору (ЄАП).

Економічна доцільність об'єднання вступу двох країн до ЄС ґрунтується на дисбалансі між рівнями їхнього розвитку. У Євросоюзі розраховують, що Ісландія як економічно розвинена держава стане нетто-донором бюджету ЄС, тому фінансово збалансує вступ Чорногорії, яка через нижчий рівень доходів населення потребує дотацій. При цьому кожна країна має самостійно виконати умови членства. Саме об'єднання в один договір, або політичний пакет, не скасовує необхідності завершення перемовин і згоди всіх чинних держав ЄС.

Попри високий рівень економічної інтеграції можливе повернення Ісландії до перемовин не гарантує їхнього безпроблемного

завершення. Для Ісландії контроль над рибними ресурсами має значно більшу економічну й політичну вагу, ніж для більшості держав ЄС. Торгердур-Катрін Гуннарсдоттір, міністр закордонних справ цієї країни, заявила, що збереження контролю над рибальством стане однією з принципових умов будь-яких майбутніх домовленостей із Брюсселем.

Однак значну частину законодавства унії Ісландія вже застосовує завдяки членству в ЄАП. Саме тому процес потенційно може відбуватися швидше, ніж для більшості теперішніх кандидатів.

РОЗПОЧАЛИ РАНІШЕ

Чорногорія подала заявку на вступ до Євросоюзу 2008 року, статус кандидата отримала 2010-го, а перемовини про членство розпочала 2012 року. Наразі для неї відкриті всі 33 перемовні кластери, із яких 18 уже закрили. Після прискорення євроінтеграційних реформ у 2024—2026 рр. країна стала головним кандидатом на наступне розширення ЄС.

Ісландія пішла іншим шляхом — подала заявку до ЄС 2009-го, на тлі важкої фінансової кризи, що поставила країну перед загрозою дефолту. Членство в ЄС тоді розглядали, зокрема, як можливість тіснішої економічної та фінансової інтеграції з Європою.

Але впродовж наступних років Ісландії вдалося стабілізувати свою економіку. Тож розпочаті нею 2010-го перемовини про вступ зупинили. 2015 року ісландці попросили ЄС не розглядати їх як кандидатів. При цьому зберегли найтіснішу інтеграцію з ЄС через ЄАП і Шенгенську зону.

2026-го питання членства повернулося до політичного порядку денного, тому що в Ісландії гостро усвідомлюють необхідність співпраці з країнами-членами ЄС у сфері безпеки, особливо з огляду на те, що Росія та Китай стають усе активнішими в Арктичному регіоні. Тому стаття 42.7 Договору про ЄС, що передбачає взаємне зобов'язання держав-членів надавати до-

помогу країні, яка зазнала збройної агресії, набула для Ісландії значної привабливості. У сучасному світі, де «сильний пожирає слабкого», членство у політичному союзі на кшталт ЄС є не кайданами, а щитом.

Формат спільного вступу кількох держав для унії не є чимось новим. Іспанія та Португалія одночасно приєдналися до співтовариства 1986 року, десять держав уступили до ЄС у межах розширення 2004-го, а Болгарія та Румунія — одночасно 2007 року.

Якщо на референдумі в Ісландії більшість її громадян проголосує за відновлення перемовин про вступ до ЄС, ця країна зможе швидко узгодити спірні питання з Брюсселем. Тому

« Україна не плететься вслід за Чорногорією та Ісландією, а рухається з безпрецедентною в стані війни швидкістю »

2028-го вона теоретично може одночасно із Чорногорією завершити процес євроінтеграції. Поки що, однак, це політичний сценарій, а не затверджений графік розширення ЄС.

Новину про швидкий вступ Чорногорії та Ісландії частина українського суспільства сприйняла як невдачу своєї держави у її євроінтеграції. Проте така реакція лише викриває поверхове сприйняття того, як насправді працює механізм розширення ЄС.

Усі три країни мають абсолютно різні стартові умови, геополітичний статус і рівень економічної інтеграції. Чорногорія веде перемовини про вступ ще з 2012 року, а Ісландія вже давно інтегрована в ринок ЄС через ЄАП. Значну частину законодавства ЄС Ісландія також уже застосовує.

НЕЗРІВНЯННІ УМОВИ

Можливе об'єднання Чорногорії та Ісландії в один пакет на вступ 2028-го

— це не швидке політичне рішення. За цим стоїть більш ніж десятиліття копійкої бюрократичної роботи мікроскопічної Чорногорії (із населенням трохи більше за 600 тис.) та унікальний статус Рейк'явіка, який уже інтегрований у правове поле ЄС.

Україна ж перебуває на самому початку цього шляху й у незрівнянних складніших умовах: вона отримала статус кандидата 2022 року, відкрила перемовні досьє 2024-го й водночас веде повномасштабну війну за виживання. Бойові дії руйнують економіку, інфраструктуру та відволікають колосальні державні ресурси на оборону, що значно ускладнює масштабне переформатування законодавства.

Тому Україна не плететься вслід за Чорногорією та Ісландією, а рухається з безпрецедентною в стані війни швидкістю. Показником цього є готовність Києва до відкриття перших перемовних кластерів — великих тематичних блоків, які об'єднують профільні розділи європейського права.

Замість того, щоб роками покроково розбирати кожен із більш ніж 30 напрямів, Україна націлена на паралельну роботу цілими секторами: від фундаментальних реформ до внутрішнього ринку та безпеки. Проте її головними гальмами залишаються об'єктивні фактори: війна, масштаби великої країни, що суттєво змінить баланс дотацій усередині ЄС, а також внутрішні хронічні проблеми, на яких наголошує Financial Times: судова система, верховенство права та корупція.

ПРИКРІ ГАЛЬМА

Євроінтеграція — це не лише про виконання «домашнього завдання» (реформ), а й про складну дипломатичну гру, де кожен чинний член ЄС має право вето. Чорногорія та Ісландія не мають суперечок зі сусідами-членами ЄС (якщо не брати до уваги рибальські квоти Ісландії, які Брюссель готовий компромісно врегулювати), Україна ж перебуває у пастці політичного блокування з боку окремих членів ЄС.

Той факт, що Будапешт погодився на відкриття першого кластера після підписання історичної угоди щодо прав меншин на Закарпатті, доводить: дипломатичний компроміс можливий. Однак це не означає, що політичні перешкоди позаду.

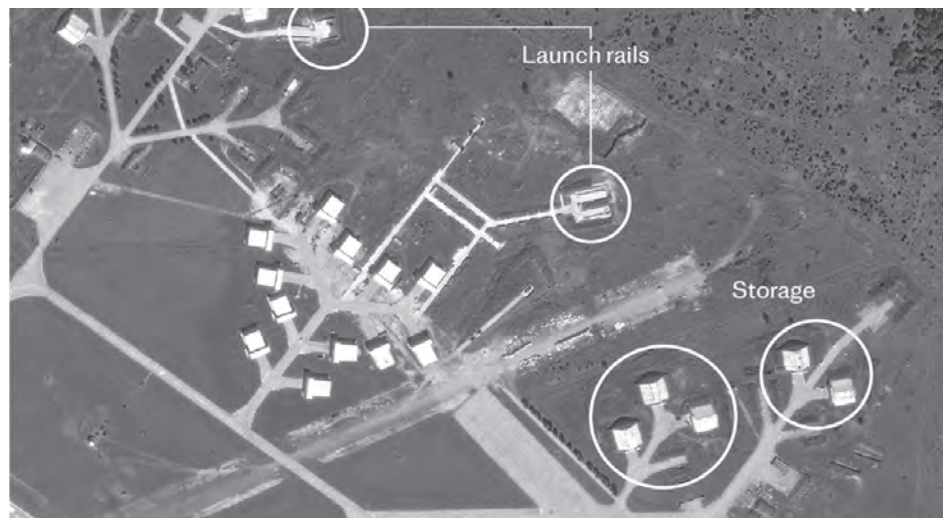
Попереду на Київ чекають десятки голосувань, де кожен із 27 членів ЄС має право вето. Тепер головні ризики блокування зміщуються з гуманітарної площини в економічну — насамперед через страх європейських столиць перед конкуренцією з українським аграрним сектором.

Крім економічного еґоїзму, інтеграційний трек України густо замінований складними історичними суперечками. Наочним прикладом є позиція Варшави: польські посадовці вже не раз заявляли, що без досягнення консенсусу в питаннях спільного минулого, зокрема без згоди Києва на визнання Волинської трагедії геноцидом поляків, вступ України до ЄС буде неможливим.

На відміну від Чорногорії, Україна змушена продиратися крізь жорсткі політичні ультиматуми найближчих сусідів. Будь-яка спроба відкрити чи закрити черговий перемовний кластер може стати інструментом для дипломатичного тиску з боку Варшави, що перетворює історичну пам'ять на реальний важіль євроінтеграційного тиску.

Прийняти Чорногорію з її 600 тис. населення — це як додати один мікрорайон великого європейського міста, що не матиме істотного впливу на співвідношення політичних сил у Раді ЄС чи Європейському парламенті (ЄП). Натомість вступ України істотно перекоїть політичну мапу ЄС. Україна претендуватиме на величезну кількість місць у ЄП і вагомий голос під час ухвалення рішень.

Водночас у частині старих держав-членів ЄС можуть побоюватися, що вступ України змінить теперішній баланс політичних впливів і посилить східноєвропейську групу країн. Тому одним із завдань Брюсселя є реформа самого Євросоюзу до його подальшого розширення.

ДЕСЯТЬ СЕКРЕТНИХ БАЗ РФ

■ Telegraph

Російська Федерація (РФ) розгорнула мережу секретних баз, звідки може запускати потужні ударні безпілотні літальні апарати (БПЛА) на значну відстань, зокрема в напрямку території НАТО, пише The Telegraph.

Видання провело розслідування і виявило десять російських баз із нещодавно облаштованими пусковими майданчиками для найсучасніших далекобійних БПЛА. «Деякі з цих баз уже використовуються для нанесення ударів по Україні, а їхнє близьке розташування до кордону дозволяє

проводити масові повітряні атаки, що проривають систему протиповітряної оборони (ППО) Києва», — ідеться в публікації.

За даними газети, ці об'єкти також становлять довготривалу загрозу для союзників по НАТО, оскільки частина території Альянсу може опинитися в зоні досяжності російських БПЛА. Аналітики попереджають, що технологія виробництва таких дронів швидко розвивається. РФ здатна використати їх проти європейських країн.

Зокрема, деякі з виявлених баз дають змогу розмістити найпотужніші російські БПЛА в межах дальності, що загрожує

завдаванням ударів по Варшаві. За інформацією видання, представники розвідки Європи та США вважають, що РФ розглядає можливість збройної провокації на території Польщі.

Серед можливих сценаріїв називають ракетні або безпілотні удари по об'єктах критичної інфраструктури, а також атаки під чужим прапором, відповідальність за які Москва спробує покласти на Україну. Представник НАТО заявив газеті, що Альянс готовий захищати кожен дюйм території союзників. Водночас у НАТО наголосили, що продовжать підвищувати свою готовність до

стримування та захисту від будь-яких загроз, зокрема від БПЛА.

На основі оприлюднених документів і супутникових знімків The Telegraph виявило щонайменше 59 нових пускових рейок, які використовують для запуску БПЛА з фіксованим крилом замість традиційної злітної смуги.

Як відзначає видання, частину центрів управління дронами переобладнали на території військових баз і цивільних летовищ.

Водночас журналісти вказують, що наразі немає жодних ознак підготовки РФ такого нападу. Проте керівництво НАТО готується до потенційного конфлікту

та посилює готовність до можливих загроз. Крім того, Кремль стверджує: повільніші й старіші модифікації російських дронів також здатні досягати берегів Великої Британії. Однак, за оцінкою The Telegraph, будь-яка спроба завдати удару по Сполученому Королівству з цих баз, найімовірніше, буде перехоплена.

The Telegraph також звернула увагу на значне збільшення кількості таких високотехнологічних БПЛА. На одній із баз достатньо місця для одночасного зберігання понад 1 тис. дронів. А на низці ключових об'єктів триває будівництво додаткових пускових установок.

400 млн на лазерні системи

■ Bloomberg

Армія США придбає в компанії AeroVironment Inc. лазерних систем щонайменше на 400 млн USD. Про це повідомляє Bloomberg із посиланням на свої джерела.

За їхніми даними, контракт із компанією AeroVironment, що базується в Арлінгтоні (штат Вірджинія), передбачає постачання армії десятків систем Locust. Ця угода стане першим виробничим контрактом Пентагона на систему спрямованої енергії боротьби з дронами, що виходить за межі стадії прототипу.

Як зазначає агенція, наразі представник AeroVironment від коментарів відмовився. Проте після появи цієї новини акції компанії продемонстрували різке зростання, піднявшись на 8,1 %. Система Locust завдяки

штучному інтелекту відстежує, ідентифікує та допомагає операторам знищувати малі та середні дрони з використанням високоенергетичного лазера.

А контракт майже на пів мільярда доларів є черговим свідченням того, що Пентагон шукає доступніші та стійкіші способи знищення потенційно десятків малих і середніх дронів. Особливо це актуально на тлі конфліктів в Україні й Ірані, які створюють додатковий тиск на запаси у США дорогих і складних для заміни ракет-перехоплювачів.

Крім систем боротьби з дронами, Пентагон також намагається розгорнути більше ударних БПЛА. Торік Піт Герсет, міністр війни США, доручив своєму відомству досягти домінування у сфері дронів шляхом прискорення та розширення їхнього виробництва.

Джек Вотлінг

■ Associated Press

За допомогою далекобійних ударів по російській території Україна продемонструвала, що має важелі впливу у війні, відзначає Associated Press.

Це, на думку агенції, сприяло зміні риторики Дональда Трампа щодо Володимира Зеленського. Адже відносини Києва та Вашингтона суттєво змінилися після напруженої зустрічі Зеленського і Трампа в Овальному кабінеті в лютому 2025-го. Тоді американський президент заявив, що Україна перебуває у складному становищі й

Україна показала Трампу свої «карти»

не має «карт» для перемовин. У наступні місяці він демонстрував готовність домовлятися з Москвою та пропонував Києву умови, що передбачали територіальні поступки.

Однак ситуація почала змінюватися після того, як Україна розгорнула масштабну кампанію далекобійних ударів по російських цілях. Українські сили системно атакували російські нафтопереробні заводи, військові підприємства, об'єкти ППО та логістичну інфраструктуру. Окремі спецоперації зі застосуванням БПЛА дозволили уразити російські бомбардувальники, вартість яких становить сотні мільйонів доларів. У липні ц. р. кількість українських далекобійних атак зросла втричі, порівнюючи зі січнем. Це змусило РФ розосереджувати та поси-

лювати свої засоби ППО. Україна також продовжує бити по російських військових об'єктах і логістиці в окупованому Криму.

На тлі ризиків зменшення західної військової допомоги Україна прискорила розвиток власного оборонного виробництва. Зокрема, українські підприємства скорочують терміни розробки нових озброєнь і нарощують виробництво далекобійних засобів ураження. Джек Вотлінг, старший науковий співробітник агенції RUSI, зазначає, що українська стратегія спрямована на послаблення здатності РФ вести тривалу війну. Водночас ефективність цієї стратегії залежатиме від того, наскільки Україна зможе долати російську ППО, а також від стабільності фінансової та військової підтримки з боку Європи.

ОРМУЗ СПОТИКАННЯ

Тегеран непохитний, а Вашингтон — хитрий

■ Євген Клен

Іран і США досі не змогли досягти прогресу в перемовинах щодо відновлення тимчасової угоди, підписаної в червні ц. р. Тегеран стверджує, що жодного поступу в цьому питанні немає. Він звинувачує Сполучені Штати в порушенні домовленостей. А у Вашингтоні заявляють, що саме Іран не виконав своїх зобов'язань у межах домовленості, яка мала забезпечити відновлення повноцінного судноплавства через Ормузьку протоку.

НОВА ТАКТИКА

За даними The Atlantic, Білий дім змінив підхід до війни з Іраном. Замість нових воєнних ударів тепер роблять ставку на санкції, економічний тиск і блокаду іранських портів, розраховуючи таким чином змусити Тегеран до перемовин.

А Дональд Трамп заявив про намір запровадити додаткові жорсткі економічні обмеження проти Ірану. Він попередив про «коласальні економічні наслідки» для будь-якої країни, що веде бізнес з Іраном, однак не уточнив, які саме заходи планує запровадити. «Оголошую про наймасштабнішу економічну операцію, коли-небудь проведenu проти будь-якої країни. Це буде економічна війна й ізоляція безпрецедентного масштабу», — переконував американський лідер. За його словами, Іран перебуває «на волосині» після кількох місяців американських операцій проти країни.

Тим часом в Ормузькій протоці сталася екологічна катастрофа: розлив нафти охопив площу, еквівалентну 40 тис. футбольних полів. Нафта загрожує дикій природі, екосистемам і рибальським громадам. «Незабаром я оголошу Ормузьку протоку територією США», — відреагував на це Трамп.

Йому відповів Казем Гарібаді, заступник міністра закордонних справ Ірану: «Ормузьку протоку не можна захопити за допомогою твіту, авіаносця, указу президента чи передвиборчої промови. Іран не боїться погроз і не піддається на залякування демонстрацією сили. Протока буде закрита або відкрита винятково за рішенням Ірану. І доти, доки ви відмовляєтеся визнати реальність поразки та відмовитися від своїх ілюзій, Іран продовжуватиме блокаду».

БАГАТОРІЧНА ВІЙНА

Водночас у Корпусі вартових Ісламської революції (КВІР) заявили про готовність Ірану до багаторічної війни зі Сполученими Штатами й запевнили, що країна зможе продовжувати виробляти і запускати ракети. За словами Мохаммада Рези Накді, головного радника головнокомандувача КВІР, Тегеран розглядає затяжний конфлікт як один зі способів стримування супротивника. Один із варіантів — до кінця президентського терміну Дональда Трампа. Посадовець указав, що Іран хоче завдати таких утрат, щоб у майбутньому потенційні супротивники розуміли високу ціну нового нападу. Він також відзначив, що Іран має можливість завдавати ракетних ударів навіть у разі багаторічного конфлікту, адже країна щодня виробляє більше ракет, ніж запускає.

Оцінюючи перебіг бойових дій, посадовець сказав, що Іран наразі вважає себе переможцем. На його думку, дві головні цілі США: повалення іранського керівництва та розділення країни — не були досягнуті. Водночас представник КВІР визнав, що й Іран ще не досяг своєї кінцевої мети. «Дотепер ми перемагаємо. І в майбутньому перемагатимемо», — наголосив він.

Іранський генерал також звинуватив Сполучені Штати у відсутності чіткої стратегії. За його словами, американська сторона нібито змінювала цілі щокілька днів і розглядала різні варіанти дій, зокрема щодо острова Харк та Ормузької протоки.

Окремо Накді відмітив, що тривале протистояння дає Ірану можливість отримувати досвід прямої війни зі США, адже раніше іранські військові не мали нагоди вести бойові дії, які дозволили б їм вивчити американську армію на практиці. «За ці п'ять

місяців ми навчилися цього», — констатував представник КВІР і додав, що Іран побачив слабші, ніж очікував, можливості американських збройних сил.

НЕСТАНДАРТИ РІШЕННЯ

Натомість Сполучені Штати таємно створили судноплавний коридор через Ормузьку протоку для щоденного транспортування мільйонів барелів нафти. Про це виданню Axios повідомили два американські посадовці. Операція триває вже кілька тижнів. Щоночі через південний канал протоки вздовж узбережжя Оману проходить близько 15–20 нафтових танкерів.

Американські військові допомагають не лише супроводжувати транспорт із нафтою, а й організовують рух порожніх танкерів із Аравійського моря до країн Перської затоки, де ті завантажуються нафтою та виходять назад через протоку.

За оцінками американських посадовців, через цей маршрут нині транспортують близько 10 млн барелів нафти на добу — приблизно половину від довоєнного обсягу. «Ми контролюємо південний прохід Ормузької протоки вже два місяці. КВІР може створювати проблеми, але він не контролює протоку. Контролюємо ми», — акцентувало одне з джерел.

Операцією керує американська група з американської бази у Форт-Брег' (штат Північна Кароліна). Щодня складають список кораблів, що виходять із Перської затоки через протоку, а також список порожніх танкерів, що прямують з Аравійського моря через протоку до портів країн Перської затоки.

Каравани рухаються в певний часовий інтервал відповідно до вказівок американських військових, які забезпечують захист від іранських крилатих ракет і дронів. Упродовж

Donald J. Trump
@realDonaldTrump · 1m

19 ReTruths 59 Likes 8/18/26, 07:09 am

@TrumpTruthOnX

тижня американській військовій збили вісім іранських безпілотних літальних апаратів (БПЛА) і дві крилаті ракети.

Американські посадовці підкреслили, що ця операція стала можливою після двотижневої кампанії Центрального командування США, під час якої були послаблені радарні системи й засоби морського спостереження Ірану. За їхніми даними, Тегеран має обмежену можливість контролювати рух у південному каналі протоки та використовує переважно відновлені радари й спостерігачів на швидкісних катерах КВІР.

А ТИМ ЧАСОМ...

Трамп запровадив нові мита на імпорту БПЛА та комплектуючих до них. Це рішення пов'язане із загрозами національній безпеці Сполучених Штатів, що виникають через залежність від іноземних виробників дронів і компонентів.

«Президент підписав Прокламацію для подолання загрози національній безпеці, яку становить імпорту дронів і комплектуючих до них, зокрема, шляхом зміцнення американської індустрії БПЛА і ланцюгів їхнього постачання. Дрони є ключовою технологією в сучасних збройних конфліктах і мають критично важливе значення для теперішніх і майбутніх воєнних операцій США. Виробництво дронів у США потребує швидкого розширення для гарантування національної та економічної безпеки країни», — йдеться в повідомленні Білого дому.

Згідно з рішенням Трампа, для БПЛА, характеристики яких Вашингтон вважає особливо загроз-

ливими для національної безпеки, установлюють 100 % мита. До цієї категорії, зокрема, потрапляють апарати з максимальною злітною масою понад 25 кг і тепловізійними можливостями. Також під дію підвищеного тарифу підпадатимуть док-станції та критично важливі компоненти. Для менших дронів та іншої продукції, що не має характеристик, безпосередньо пов'язаних з національною безпекою, передбачене мито 25 %.

Водночас для частини союзників Сполучених Штатів діятимуть пільгові ставки. Їх застосовуватимуть за умови, що основна частина апаратного та програмного забезпечення, а також технологій походить із відповідної країни або США. Зокрема, для Європейського Союзу, Японії, Південної Кореї, Тайваню, Швейцарії та Ліхтенштейну встановлюють мито 15 %. Для Великої Британії — 10 %. Для менш чутливих компонентів і продукції, щодо якої профільні американські відомства погодять спеціальні винятки, передбачений перехідний період тривалістю 180 днів.

Крім того, Говард Латник, міністр торгівлі США, отримав повноваження запустити програму повернення виробництва до країни. Йдеться про підтримку компаній, які вкладатимуть кошти у виробництво БПЛА та їхніх комплектуючих безпосередньо на території Сполучених Штатів. У Білому домі наголосили, що розслідування, проведене міністром, виявило значні ризики через залежність американського комерційного та військового секторів від іноземних компонентів для БПЛА. Про Україну в прокламації не згадували.

ЧОМУ ОРГАНІЗМ БУДИТЬ НАС О ТРЕТІЙ НОЧІ

■ Зоряна Павлюк

Якщо ви часто прокидаєтеся вночі, зазвичай о третій годині, цьому може бути логічне й старовинне пояснення. Насправді це аж ніяк не безсоння, а давній людський механізм. До появи смартфонів та електричного освітлення люди практично не спали без перерв протягом усієї ночі.

Історики називають такий режим «сегментованим сном». За даними дослідників, люди зазвичай лягали спати за кілька годин після заходу сонця, потім прокидалися близько опівночі, годину спілкувалися, підтримували вогонь або відвідували сусідів, після чого знову засинали до світанку.

Роджер Екірх, який вивчає сон, знайшов більш ніж 2 тис. згадок про прокидання вночі та сегментований сон у документах, що сягають часів «Одіссеї» Гомера — це фіксували в судових протоколах, медичних текстах, листах, віршах. Ситуація змінилася в часи промислової революції: штучне освітлення змістило час відходу до сну на пізніший термін і дві фази відпочинку поступово об'єдналися в один безперервний нічний сон.

Сучасна наука підтверджує, що організм людини біологічно не пристосований до безперервного нічного відпочинку. Сон складається з циклів тривалістю від 90 до 110 хвилин. Оскільки глибокий сон припадає головню на пер-

шу половину ночі, ближче до ранку людина перебуває у фазах легкого сну, із яких найпростіше прокинутися. Загалом короткочасні пробудження — це нормально, більшість людей їх не запам'ятовує уночі. Пробудження стають проблемою тоді, коли це відбувається щонаочі й ви вже не можете заснути.

А втім, для деякого пробудження уночі має більш специфічні фізіологічні причини. Нприклад, це можуть бути гормональні зміни — у жінок під час менопаузи знижуються естроген і прогестерон, що погіршує якість глибокого сну та провокує нічні пробудження.

На пробудження серед ночі може впливати й рівень цукру в крові. Падіння рівня глюкози вночі змушує організм виробляти гормони стресу для його відновлення, що може призводити до раптових

пробуджень. Серед простіших причин — уживання кофеїну перед сном. Навіть якщо випити каву в другій половині дня або дві порції алкоголю, ви можете суттєво пору-

третю годину ночі не з відпочинком, а з бадьорістю. Так може розпочатися безсоння. Дослідники досі не вивчили цілком циркадні ритми й те, що саме провокує безсоння в різних людей.

Аби розібратися коло пробуджень та неякісного сну,

йти займатися рутинною та нецікавою справою, аби з'явилася сонливість. Якщо ваша проблема з безсонням зайшла надто далеко, допомогти подолати нічні пробудження здатна когнітивно-поведінкова терапія.

А от популярний у соціальних мережах ритуал підіймання о п'ятій ранку пасує далеко не всім. Адже продуктивність людини залежить від її індивідуального хронотипу («жайворонки», «сови» чи проміжні типи), що частково закладений генетично. Насильницька зміна графіка може суперечити природним біологічним ритмам організму й не гарантувати успіху.

Невідповідність між біологічним годинником і соціальними вимогами називають соціальним джетлагом. Якщо «жайворонки» легше адаптуються до стандартного розкладу, то «сови» через примусовий ранній підйом частіше мають клопоти з вигоранням, хронічним недосипанням та ризиками для здоров'я, як-от діабет чи гіпертонія.

Фахівці зазначають, що запорукою продуктивності є не ранній підйом, а узгодження розкладу з власною біологією. Щоб визначити свій ритм, радять вести щоденник сну й відстежувати рівень енергії: якщо засинання займає довше ніж годину, організм налаштований на пізніший графік.

ш и т и фазу швидкого сну.

Головна небезпека пробуджень уночі полягає у формуванні замкненого кола: тривога через неможливість заснути перетворюється на хронічний стрес. У таких випадках мозок починає асоціювати

фахівці радять дотримуватися гігієни сну — уникати синього світла екранів, кофеїну й алкоголю. Також наполегливо рекомендуємо йти спати в однаковий час, а в разі пробудження уночі наступного разу

■ Анна Коваленко

Деякі людиноподібні мавпи можуть товаришувати з іншими видами тварин і навіть заводити собі «домашніх улюбленців».

Науковці з'ясували, що такі стосунки значно поширеніші, ніж уважали досі. Антропологи Оксфордського університету дослідили різні випадки, коли мавпи носили з собою, доглядали, бавилися, а іноді й усинов-

Деякі мавпи беруть собі «домашніх улюбленців»

лювали інших істот. Міжвидові стосунки зустрічаються серед багатьох тварин, але в більшості випадків вони виникають через суто практичні причини.

Приміром, риби можуть плавати з іншими видами змішаними зграями, щоб збільшити свої шанси на виживання. А страуси й зебри тримаються поруч, використовуючи нюхові й зорові можливості одні одних, аби уникати хижаків.

Однак ці приклади різко відрізняються від поведінки, яка зустрічається в мавп. Істоти можуть гратися чи дрімати поруч з іншою твариною, що не має жодної очевидної винагороди. Це свідчить, що така вроджена допитливість і приязність, яка нагадує

людську, може бути вкорінена в еволюції приматів.

Автори дослідження зібрали 303 випадки з наукової літератури, бб опитувань приматологів і 58 повідомлень у засобах масової інформації, які описують міжвидові взаємодії за участю близьких родичів людей. Серед таких випадків були чубаті лангури (*Semnopithecus priam*) зі Шрі-Ланки, які гладили білок, і кирпаті мавпи (*Rhinopithecus*), яких спіямали за іграми зі свинями в Китаї. А в Бразилії капуцини (*Sapajus libidinosus*) місяцями виховували дитинча найменшої мавпи — ігунки. «Людей здавна вважають унікальними за здатність формувати тісні соціальні стосунки з іншими видами.

Наше дослідження підтверджує: багато приматів також демонструють надзвичайну допитливість, толерантність і навіть турботу до тварин не їхнього виду», — заявив Сиріл Грутер, антрополог і співавтор роботи.

Водночас він застеріг, що ці випадки не ідентичні до того, як люди тримають домашніх тварин. Проте такі практики потенційно натякають на існування спільних рис, які розвинулися мільйони років тому — задовго до появи *Homo sapiens*. «Вони можуть демонструвати деякі еволюційні основи, із яких зрештою виникло спілкування між людиною та твариною. У ширшому сенсі ці висновки дають нове розуміння еволюції емпатії, соціальної гнучкості й димовижної здатності приматів взаємодіяти з істотами поза межами свого виду», — додав науковець.

Ушанування Місяця Незалежності під час матчу

■ Роман Журба

На стадіоні Ріглі-Філд у Чикаго (штат Іллінойс) під час бейсбольного матчу між Chicago Cubs і Chicago White Sox відбулося спеціальне вшанування Місяця Незалежності України. Про це повідомив УККА (відділ Іллінойс), який організував захід у співпраці з Генеральним консульством України в Чикаго.

В ушануванні взяли участь представники української та українсько-американської громади Іллінойсу, представ-

ники дипломатичної, військової та ветеранської служб, сфери охорони здоров'я, фінансів і гуманітарної діяльності. До заходу також долучився конгресмен Майк Квіглі.

Під час ушанування відзначили внесок поколінь українців Америки в розвиток Чикаго та штату Іллінойс, а також мужність і стійкість українського народу в боротьбі за свободу й незалежність. В УККА вказали, що подія стала нагодою нагадати про Україну та посилити присутність українсько-американської громади в суспільному житті міста.

Фестиваль на підтримку України

■ Софія Калина

У місті Франкліні (штат Вісконсин) відбувся щорічний український фестиваль, який зібрав громаду, прихильників України, волонтерів, творчі колективи та духовенство. Захід став святом української культури, традицій і благодійності, а всі зібрані кошти будуть спрямовані на гуманітарну допомогу Україні.

Фестиваль провели у Хорватському парку. Програма розпочалася зі звучання трембіти, виконання державних гімнів США й України та спільної молитви. На сцені виступили українські вокальні й танцювальні колективи, Школа бандури Чикаго, музиканти та виконавці. Присутні також могли побачити колекцію українського традиційного одягу.

Протягом дня гостям фестивалю пропонували скуштувати українські страви, придбати сувеніри, взяти участь у благодійному аукціоні, відвідати дитячу зону й ознайомитися з діяльністю українських організацій.

Напередодні фестивалю волонтери разом наліпили 3350 вареників.

Попри святкову атмосферу головною темою заходу залишалася підтримка України. «Ми пам'ятаємо українських захисників, які сьогодні воюють. Ми пам'ятаємо поранених, тих, хто віддав своє життя, родини, які втратили близьких, і мільйони українців, чиє життя змінила війна Російської Федерації (РФ) проти України», — наголосили у Wisconsin Ukrainians Inc.

За словами організаторів, кошти, зібрані під час фестивалю, спрямують на гуманітарні програми допомоги Україні, зокрема, на підтримку неприбуткових організацій, як-от Revived Soldiers Ukraine і Protez Foundation, які допомагають тяжко пораненим українським військовослужбовцям. «Кожна людина, яка дізнається більше про Україну, слухає українську пісню, знайомиться з нашою громадою або приводить своїх дітей, щоб вони відчували наші традиції, допомагає зберегти українську культуру та підтримувати Україну», — підсумували організатори.

УККА ВДЯЧНИЙ ГУБЕРНАТОРУ НЬЮ-ДЖЕРЗІ

Ініціативи відділу Пассейк-Берген Українського конгресового комітету Америки (УККА) Мікі Шеррілл, губернатор штату Нью-Джерзі, проголосила 24 серпня ц. р. Днем Незалежності України в цьому штаті, видавши відповідну прокламацію на відзначення 35-ї річниці відновлення незалежності України.

Ця прокламація має особливе значення в Нью-Джерзі, де проживає одна з найбільших україн-

ських громад у Сполучених Штатах. Громада, яка відіграла важливу роль у збереженні української культури та спадщини в США, виступаючи за вільну, суверенну й демократичну Україну.

«Ми надзвичайно вдячні губернатору Шеррілл, яка розуміє важливість цього дня для українсько-американської громади, — сказала Марійка Дупляк, президент відділу УККА в Пассейк-Бергені, яка працювала з Мікі Шеррілл ще під час її перебування на посаді представника 11-ї конгресової округи Нью-Джерзі в Палаті представників США. — У той час коли народ України продовжує захищати свою незалежність надзвичайною ціною, це визнання є важливим сигналом солідарності й нагадує нашій громаді, що Нью-Джерзі продовжує стояти поруч з Україною».

Україна проголосила свою незалежність 24 серпня 1991-го. Це рішення українського парламенту підтримало понад 90 % виборців на загальноукраїнському референдумі 1 грудня того ж року. 35 літ по тому українці продовжують захищати цю незалежність від московської агресії під час теперішньої геноцидної війни.

Український конгресовий комітет Америки висловлює вдячність губернатору Шеррілл за визнання цієї важливої річниці, а також відділу УККА Пассейк-Берген за його постійну підтримку інтересів України й українсько-американської громади Нью-Джерзі.

Пресслужба
УККА

Розгорнули величезний синьо-жовтий прапор

■ Олег Садовий

Біля Меморіалу Лінкольна у Вашингтоні (округ Колумбія) представники української громади, дипломатичної спільноти й активісти розгорнули величезний синьо-жовтий прапор до Дня Незалежності України, поінформувало Посольство України в США.

Крім підняття прапора, відбувся марш і концерт з українською музикою, поезією, танцями. Традицію проведення такого заходу 2022 року започаткувала Надія Шапоринська, президент US Ukrainian Activists.

Перед присутніми виступив Денис Сеник, тимчасовий повірений у справах України в США, який розповів про багатовікову боротьбу України за свободу та мужність українців, які сьогодні захищають свою країну. Окремо він нагадав про продовження російських атак на українські міста, критичну інфраструктуру й цивільні кораблі в Чорному морі. Дипломат закликав до термінової підтримки протиповітряної оборони України для захисту життя цивільного населення та до продовження зусиль щодо просування закону про санкції проти РФ та Ірану. За його словами, шляхом до справедливого й тривало-

го миру має бути принцип «мир через силу». Та Україна прагне миру, що ґрунтується на справедливості, свободі й справедливості.

Зі сцени виступив український ветеран Андрій Смоленський, який зазнав тяжкого поранення у травні 2023-го під час бойового завдання поблизу Роботиного Запорізької області.

Серед учасників заходу також були українсько-американський ветеран Другої світової війни Ярослав Мартинюк, заступник глави місії Посольства Естонії у Вашингтоні Інзі Боуден, прелат Роберт Дж. Гітченс і представниця литовської громади Діана Відутіс.

За майбутнє української ідентичності у світі

■ Андрій Підкуймуха

9 вересня розпочнеться міжнародна онлайн-програма Global Ukrainian Identity Workshop 2026, присвячена осмисленню української ідентичності в умовах глобальних змін, війни та життя українців за межами Батьківщини.

Організатори запрошують до участі українців з різних країн світу: представників діаспори, лідерів громад, культурних діячів, освітян, активістів та всіх, хто працює над збереженням і розвитком української присутності у світі.

Програма триватиме до листопада у форматі онлайн. Вона стане простором для діалогу про те, що означає бути українцем сьогодні, як змінюється відчуття приналежності до України після досвіду війни й міграції і яку роль може відігравати світове українство у майбутньому.

У межах воркшопу заплановані зустрічі з експертами, інтерактивні

дискусії в малих групах, публічні діалоги й творчі формати. Ця програма є структурованим процесом експертного діалогу й публічної дискусії про глобальну українську ідентичність, у якому лідери українського життя за кордоном разом із провідними українськими дослідниками та сенсотворцями осмислюють виклики глобального українства, шукають спільних сенсів, формують спільну мову і спільне бачення.

За підсумками програми планують підготувати аналітичний документ із висновками та напрацюваннями воркшопу, які стануть внеском до Білої книги державної політики щодо світового українства. Global Ukrainian Identity Workshop 2026 є частиною ширшої ініціативи «Амбасада українських сенсів», спрямованої на підтримку українців у процесах переосмислення ідентичності, пошуку нових опор і розбудови міжнародної мережі українських спільнот.

ПАВЛО ГРОД ПРЕДСТАВИВ ТРИ СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ

■ Іван Заторський

Павло Грод представив три ключові пріоритети організації — сприяння перемозі України, підтримку її стійкості й відбудови, а також розвиток українських громад у світі. Про це він заявив у зверненні до учасників наради керівників закордонних дипломатичних установ у Києві.

Під час виступу провідник підкреслив, що визначені напрями роботи СКУ були узгоджені з президентом, урядом, Верховною Радою та Міністерством закордонних справ України.

Першим пріоритетом президент СКУ назвав перемогу України. За його словами, для цього необхідна максимальна військова, економічна та політична підтримка держави, активна адвокація України серед міжнародних політиків, медіа та громадянського суспільства. «Жодної нормалізації відносин з РФ — ні в спорті, ні в культурі, ні в міжнародних організаціях. Глибші санкції проти воєнної економіки Росії. Конфіскація заморожених російських активів — і кожен цент на перемогу України», — заявив Грод.

Другим стратегічним напрямом він указав стійкість та відбудову України. А також зазначив, що важливими завданнями є захист енергетичної системи країни, створення умов для розвитку української економіки через доступ до нових ринків і залучення інвестицій.

Третім пріоритетом діяч вважає сильний український світ — об'єднаний, впливовий й патріотичні громади за кордоном, які зберігають українську ідентичність, підтримують Україну та долучаються до її майбутнього відновлення. «Інтеграція — так. Асиміляція — ніколи. Нам потрібні сильні об'єднані впливові

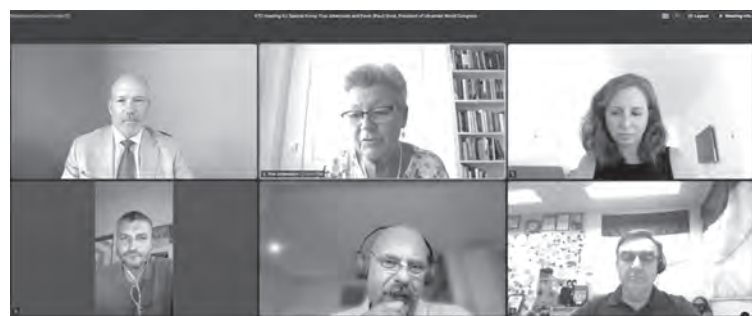
патріотичні громади й інституції, які виховуватимуть патріотів для наступних поколінь», — наголосив він.

За словами президента СКУ, українці за кордоном уже сьогодні відіграють важливу роль у захисті інтересів України у світі, а надалі мають стати активними

учасниками відбудови держави.

Павло Грод

■ Олег Садовий

Делегація Світового конгресу українців (СКУ) на чолі з президентом Павлом Гродом провела зустріч з Ільвою Йоганссон, спеціальним представником у справах українців у Європейському Союзі (ЄС).

Сторони обговорили майбутнє більш ніж 4 млн українців, які перебувають у країнах Євросоюзу під тимчасовим захистом че-

рез повномасштабну війну Російської Федерації (РФ) проти України.

Під час зустрічі Грод подякував Йоганссон за її роль у продовженні режиму тимчасового захисту для українців до березня 2028-го, а також за підтримку створення Альянсу діаспори для відновлення України. Основною темою перемовин стало майбутнє українців після завершення дії тимчасового захисту. Учасники зустрічі наголосили на необхідності забез-

Узгодили кроки підтримки українців у Європі

печити передбачуваний перехід до сталих правових статусів, які водночас збережуть можливість добровільного повернення до України. Ільва Йоганссон підтвердила, що жодного українця не примушуватимуть повертатися до України, а отримання довготривалого статусу проживання не позбавлятиме права повернутися додому.

Президент СКУ представив три ключові принципи організації: забезпечення реального вибору між поверненням до України та легальним життям за кордоном; вироблення єдиного підходу ЄС замість різних національних політик; а також інтеграцію українців без втрати мови, культури й національної ідентичності.

Окрему увагу сторони приділили розвитку мережі «хабів єдності», працевлаштуванню українців, добровільному поверненню після війни, а також протидії російській дезінформації та зростанню антиукраїнських настроїв у деяких країнах Євросоюзу.

За результатами зустрічі СКУ та офіс спецпредставника домовилися започаткувати регулярний структурований діалог із питань майбутнього українських громад у Європі. Також сторони працюватимуть над спільною рамкою досліджень потреб переміщених українців і координацією інформаційної роботи через канали, яким довіряють українські громади. Крім того, провід-

ники діаспори долучаться до пілотного проекту добровільного повернення та відновлення України, а одну з наступних зустрічей присвятять протидії російській дезінформації про українських біженців. «Сьогодні ми домовилися перетворити наше партнерство на постійну рамку: регулярний діалог, спільні дослідження та довірену комунікацію з українськими громадами», — заявив Павло Грод.

Своєю чергою Ільва Йоганссон підкреслила, що українці, які нині перебувають у країнах унії, є великою інвестицією в майбутнє України і ЄС, а підтримка України має тривати як під час війни, так і в період майбутньої відбудови.

ШКОЛЯРІ ОТРИМАЮТЬ ПІДРУЧНИКИ ІЗ ЗАТРИМКОЮ

■ Іванна Якимчук

Учні четвертих і дев'ятих класів в Україні отримують частину підручників зі затримкою щонайменше на два місяці. Причиною стали російські удари по поліграфічному підприємству в Києві та логістичному складу в Харкові, унаслідок яких знищено близько мільйона шкільних книжок.

У Міністерстві освіти і науки (МОН) наголосили, що остаточний обсяг збитків стане відомий після того, як ліквідують наслідки ракетних ударів по виробничих потужностях видавництва. За роки повномасштабної війни через руйнування та пошкодження закладів освіти, а також удари по поліграфічних підприємствах і складах кількість знищених підручників обчислюється мільйонами.

У відомстві пояснили, що книжки з окремих предметів друкують один раз на п'ять років. 2026-го черга оновлення підручників припала на 4-ті й 9-ті кла-

си. Але з 1 вересня всі учні матимуть доступ до PDF-версій підручників та електронних додатків до них на національній освітній платформі «Всеукраїнська школа онлайн».

Оскільки друком шкільних книжок займаються різні видавництва, ситуація з їхньою наявністю відрізняється залежно від конкретного видавця. Найбільших утрат — від 50 до 100 % — зазнали наклади підручників з англійської мови, біології, географії, громадянської освіти й правознавства, математики та української літератури.

Водночас у МОН зазначили, що поліграфічна галузь працює в умовах скорочення виробничих потужнос-

тей, обмежених ресурсів, а також пошкодження і руйнування складських приміщень. Через це об-

сяги друку скорочуються, а виготовлення нових накладів займає більше часу.

ДО СЛОВА

Міністерство освіти Російської Федерації (РФ) оновило федеральний перелік підручників, додавши туди видання «Історія нашого краю. Донбас і Новоросія». Історію тимчасово окупованих територій України викладатимуть у контексті російського історичного наративу. Як зазначив, Сергій Кравцов, міністр

освіти РФ, цей посібник стане обов'язковим для всіх шкіл на окупованих територіях. За його словами, курс є частиною «єдиної історії Росії», а сам підручник нібито містить «реальну інформацію» на противагу «українським книжкам». До нього увійшли теми археології, історії козацтва, період російської імперії,

СРСР, революції, колективізації та Другої світової війни. Завершується підручник розділами про період перебування цих регіонів у складі України та їхнє так зване повернення до складу Росії. Також окупаційні посадовці анонсували запровадження вивчення арабської мови для витіснення англійської.

■ Юстина Зарваниця

Дві учительки філії Української школи Пречистої Діви Марії у Великій Британії стали призерами другого етапу XII Міжнародного конкурсу «Найкращий учитель української мови за кордоном», поінформувало Консульство України в Единбурзі.

У номінації «Учитель початкової школи» перше

Учительки здобули нагороди міжнародного конкурсу

місце та звання лавреата здобула Анна-Марія Юзьків, учителька української мови філії школи у Стратфордї. Третє місце та звання дипломанта посіла Любомира Маланій, учителька української мови філії школи в Глазго. «Ця висока міжнародна відзнака — результат вашої щоденної натхненної праці, високого професіоналізму й відданості ве-

ликій місії: збереженню української мови, культури та національної ідентичності наших дітей за кордоном. Консульство України в Единбурзі висловлює глибоку вдячність керівництву школи та всім педагогам за лідерство, стійкість і виховання нового покоління українців у Шотландії та всій Великій Британії», — прокоментували дипломати.

МОН визнало результати школи в Мексиці

■ Лана Світ

Українська суботня школа в Мексиці при Українсько-мексиканському культурному центрі офіційно потрапила до переліку освітніх осередків українських шкіл за кордоном. Про це повідомило Посольство України в Мехіко.

Результати навчання учнів школи з предметів українознавчого компонента на рівні початкової

освіти відтепер офіційно зараховуватимуть заклади освіти в Україні.

Відповідне рішення закріплене протоколом МОН. Таким чином, навчання дітей в українській суботній школі в Мексиці отримало офіційне визнання в

українській освітній системі. Дипломати привітали українську громаду з цим рішенням та подякували викладачам школи за патріотизм і відданість, батькам — за віру й підтримку, а дітям — за старання та любов до України.

Місце серед найкращих юних інформатиків

■ Андрій Котенський

Учні львівських закладів освіти стали призерами Європейської юніорської олімпіади з інформатики 2026-го, увійшовши до числа найкращих юних інформатиків Європи. Вони вибороли срібну й бронзову медалі.

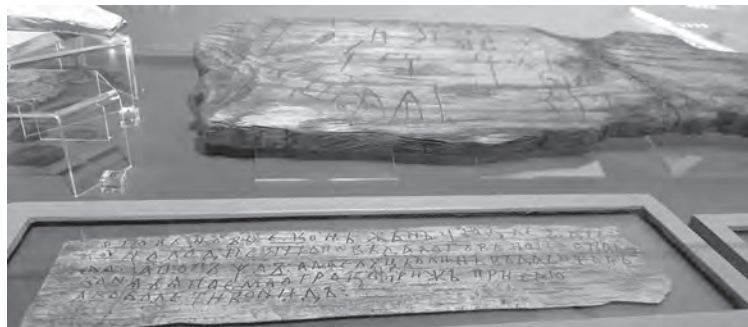
Срібну медаль здобув Бенедикт Квасниця, учень 8-го класу ліцею № 52 Львівської міської ради. Бронзовою медал-

лю нагороджений Олексій Сивак, учень 10-го класу Львівського фізико-математичного ліцею. Його тренером є Ростислав Шпакович. Цього року Європейська юніорська олімпіада з інформатики об'єднала 100 учасників із 25 країн. «Це шалено круте досягнення! Але за ним — багато годин роботи, складних завдань і підтримка тренерів та батьків», — поділилися в департаменті освіти й культури Львівської міської ради.

ЯКІ ТАЄМНИЦІ ПРИХОВУЄ ЗВЕНИГОРОД

Музей у Звенигороді

Копія берестяної грамоти XII ст.

Діорама битви за Звенигород 1241 року

■ Оріся Шиян

Усього за 25 км від Львова майже тисячу років тому зародилося місто, що стало столицею князівства ще до існування самого Львова. Давній Звенигород був княжим центром із кінця XI до середини XIII ст. Місто зруйнувала монгольська навала, нині це невелике село.

Звенигород був однією з перших і найбільших княжих столиць. Як наголосила Наталія Войцешук, перший директор заповідника, Звенигород разом із Перемишлем і Тереховою стали тими найдавнішими містами, на основі яких формувалися витoki державності на українському Прикарпатті. Проте, на відміну від багатьох інших середньовічних міст, терито-

рія Звенигорода майже не забудовувалася у наступні століття. Завдяки цьому там зберігся практично непорушеним історичний ландшафт і потужний археологічний шар.

Археологи знаходили у Звенигороді дерев'яне мощення дороги й кам'яні фундаменти церкви, паломницькі мушлі та найдавніший струнний музичний інструмент гуслі. «Саме зі Звенигорода походять три найдавніші документи українського архівного фонду — берестяні грамоти, а також величезна колекція археологічних знахідок, які дозволяють буквально зазирнути в повсякденне життя середньовічного міста», — поділилася дослідниця.

Не менш важливою є і духовна спадщина княжої столиці. Доктор історичних наук Роман Берест

зазначив, що звенигородська земля була одним із осередків чернецтва на Галичині. Поблизу міста існували монастирі, що були водночас центрами освіти, книгописання та культури.

Активний розвиток міста припинився після монгольської навали 1241-го. Саме це дозволило зберегти під землею планувальну структуру давнього міста, дерев'яні конструкції вулиць, залишки оборонних споруд, господарських будівель і тисячі артефактів.

Доктор історичних наук Наталія Булик розповіла, що перші наукові дослідження тут розпочалися ще 1885 року. Археологи виявили там свинцеві печатки князівських грамот, унікальні керамічні вироби, ювелірні прикраси, залишки храмів, житлових кварталів, поховання та

численні предмети побуту, які дозволили остаточно локалізувати літописний Звенигород.

Археолог Ярослав Пастернак виявив у міжвоєнний період у Звенигороді рештки храму. А його колега Юрій Полянський сто років тому назвав Звенигород «нашими мініатюрними Помпеями». Дослідники досі вважають, що масштаб і науковий резерв пам'ятки дуже великий.

Для глибшого дослідження, збереження і розвитку туристичного потенціалу 2020-го у Звенигороді створили історико-культурний заповідник. Утрачену архітектуру відтворюють у цифровому форматі: в окулярах віртуальної реальності можна прогулятися тисячолітнім містом, а кульмінаційний історичний бій за Звенигород демонструє діорама та відеомапінг. У

заповіднику хочуть створити археологічний парк, де можна буде оглянути законсервовані пам'ятки княжої доби й фортифікації ранньомодерного часу.

Сьогодні Звенигород прагнуть перетворити не лише на місце наукових досліджень, а й на сучасний культурний простір. Облаштування туристичної інфраструктури, амфітеатру, дитячих освітніх і розважальних просторів та інтерактивних експозицій допоможе привабити туристів.

Попри більш як століття досліджень Звенигород досі залишається однією з найперспективніших археологічних пам'яток України. Під його луками й пагорбами досі приховані гектари культурного шару, які можуть докорінно змінити наше уявлення про життя княжої Русі.

ФОТОФАКТ

У руслі Дністра поблизу Жидачева знайшли добре збережений зуб мамонта.

Влада зобов'язалася охороняти замок у Хусті

■ Андрій Міцкевич

Після звернення прокуратури до суду Хустська міська рада й департамент культури Закарпатської обласної військової адміністрації уклали охоронний договір на пам'ятку архітектури «Руїни замку м. Хуста».

Ідеться про унікальну фортецю, зведену у XII ст. угорським королівством для захисту соляного шляху зі Солотвина та прикордонних районів. Досі збереглися залишки фундаменту, стін та оборонних веж із буттового каменю загальною протяжністю майже 1 км.

Пам'ятку внесли до Державного реєстру як об'єкт культурної спадщини наці-

онального значення. Водночас із 2021-го замок перебуває в комунальній власності Хустської громади, яка тривалий час ігнорувала укладання охоронного договору. «Охоронний договір зобов'язує власника дбати про пам'ятку й забороняє використовувати територію під нову забудову або господарські роботи, які

можуть їй нашкодити», — розповіли в Закарпатській обласній прокуратурі.

Хустська міська рада уклала охоронний договір аж після звернення прокуратури до Закарпатського окружного адміністративного суду. Після усунення порушень, що стали підставою для позову, суд закритий провадження у справі.

АРЕШТ І ЗАСЛАННЯ НАДІЇ СУРОВЦОВОЇ

■ Павло Лопата

На початку липня 1927 року заарештували Надію Суровцову, без суду ув'язнили та відправили у заслання, де вона перебувала до 1954-го. Без жодних підстав її вирвали з життя, відірвали від родини, а ім'я затаврували ганьбою. Не знайшлося місця на згадку про Надію Віталіївну на сторінках 17-томної Української радянської енциклопедії. Життєвий шлях письменниці також не визнала Спілка письменників України.

1896-го на Подолі в Києві народилося біляве дівчатко, яке назвали Надією. Тоді жандарми перетруси-ли шафи й скрині з дрібним шматтям батька маленької Надійки, студента юридичного факультету Київського університету, і вислали у заслання. Донечка з матір'ю, яка вчителювала в Маріївській гімназії, залишилися самі. Урешті батька через хворобу очей теки відпустили з тюрми.

Мовою в родині була російська, але в бабусі на Полтавщині Надійка розмовляла українською. З 1903-го родина переселилася до Умані. З часом дівчинка здобула семирічну гімназійну освіту, а потім уступила на історично-філологічний факультет Петербурзького університету, де навчалася до 1917 року. Після Лютневої революції вона повернулася до Києва, де працювала в Центральній Раді, а за Гетьманату — в секретаріаті Міністерства закордонних справ.

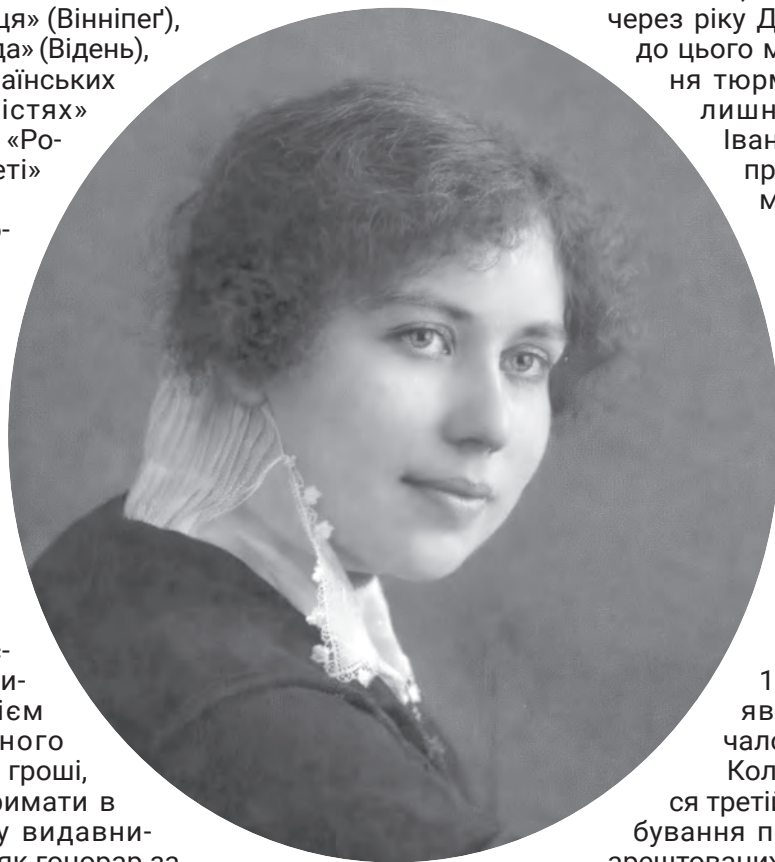
31 грудня 1918-го разом із представниками дипломатичної місії тодішнього уряду України емігрувала до Австрії. У Відні закінчила філософський факультет університету і, захистивши дисертацію «Богдан Хмельницький та ідея української державності», одержала науковий ступінь доктора філософії. Працювала педагогом у Віденській сільськогосподарській академії. В еміграції брала участь у роботі Міжнародної жіночої ліги за мир та свободу у Відні, Гаазі, Амстердамі, Парижі, Вашингтоні. Очолювала комітет «Голодуючим України» та була його секретарем.

1924 року Надія Суровцова побувала у США й Канаді, де виступала з промовами на численних мітингах. Та повернувшись зі Сполучених Штатів, уступила в ряди Австрійської

комуністичної партії. Перекладала твори Леніна, Василя Стефаника, Володимира Короленка й інших письменників, видала книжку «Українські народні казки». Десятки статей і новел з'явилися в часописах «Робітниця» (Вінніпег), «Нова громада» (Відень), а також «Українських щоденних вістях» (Нью-Йорк) і «Робітничій газеті» (Відень).

1925-го повернулася спершу до Москви, а потім до Харкова. Працювала в Комісаріаті закордонних справ. Опрацьовувала матеріали до спільної з істориком Дмитром Багалієм книжки. Одного дня пішла по гроші, які мала отримати в Державному видавництві України як гонорар за переклади. Дорогою зустріла Бобку Козловського, який звелів їй зайти негайно до Євгенєва, начальника контррозвідки. «По речі пошлемо, він їх принесе. А ви арештовані, — заявив той. — Зараз із вами поїдуть до вас додому». За якийсь час її перевезли до такого знайомого їй будинку в самому центрі міста Харкова. Не підозрювала, що в ньому містилася в'язниця. Звідти двоє молодих військових завезли її на двірець. Надвечір потягом поїхали до Москви. Там зупинилися на Луб'янці. В одній з кімнат жінка провела особистий обшук Надії. Навкруги панувала тиша. У тій тиші причаїлася мука і страждання Надії Суровцової. Розмовляти було заборонено.

Життя пішло далі. Вона була молода, 31-річна, життєрадісна, для якої усміхнулося щастя повернутися на Батьківщину. Тепер доводилося терпіти. Дозволили написати листа

до матері. Допити проводили найчастіше вдосвіта. Минали дні за днями, нудні й сірі, тужливі, а то й радісні, коли пригадувала собі життя в минулому. Перебування в тюрмі довелось без суду. Але настав час, коли зачитали вирок згідно зі статтею про польсько-німецьке шпигування та засудили до п'ятих років ув'язнення.

Після вироку мали на меті вислати Надію до Бутирки. Та перед тим, за дозволом слідчих, відбулося її побачення з мамою, яка передала доньці в дорогу високі черевики, чайник і ще інші речі. Дорогою до Бутирки через Москву у машині сидів італієць-арештант, із яким зуміла порозумітися. Тюрма в

Бутирках мала багато кімнат-камер, зайнятих жінками. Там сиділи різні жінки, навіть монахині й ігумені, які потрапили туди з якогось закритого монастиря.

У тюрмі отримувала кавалок хліба, трохи цукру, баланду й кашу на обід, і знову кашу на вечерю. Довелось звикати до стану повного відчуження від бурхливого й кипучого життя, що урвалося в московських казематах.

Минали літа, осені, зими та весни, роки, харчування ставало дедалі гіршим, посилки були рідкістю, а зі смертю Надійчиної матері припинилися. Були жалюгідні й важкі літа. Здоров'я у Суровцової погіршувалося, сил ставало менше, але була змушена відправлятися до Архангельська, а потім, у морозні дні 1937-го, — до Вологди. Пересувалися криголамом «Москва», потім потягом через ріку Двіну приїхали до цього міста. Тамтешня тюрма була в колишньому палаці Івана Грозного, у приміщенні розміщені близько 90 жінок на першому поверсі. Докували обшук. Нерви розхитувалися, але до побуту у в'язниці звикали. Відсутність повітря давалося взнаки, бо прогулянок на 10–15 хвилин явно не вистачало.

Коли закінчувався третій місяць перебування пересилки, заарештованих, у т. ч. Суровцову, знову взяли на етап. Через кілька пересадок потягом у холодному Сибірі близько 30 жінок вивели з вагона, і вздовж залізниці зі свіжим снігом на зріст людини Надія пішла повз дерев'яне містечко до триповерхової тюрми в Іркутську. Камера була меншою від інших. Знайомилася зі сусідками з Криму й навіть німкеню Паухель із Кенігсберга. Їсти давали мало. Надія втрачала сили, але вмирати дуже не хотілося. Слабкою потрапила до лікарні, де через кілька тижнів трохи підхарчувалася. Про кращий стан здоров'я подбала досвідчена лікарка, яка так поставила Надію на ноги. Після повернення до камери опинилася на нарах, і знову настали безсонні ночі.

Незабаром дійшла черга йти на наступний спецетап. Трохи більше ніж десять осіб потрапило до вагона-телятника, але без Софи Паухель. Була осінь, їхали Сибіром крізь незліченні тунелі й навіть знали, де проїжджали, бо конвоїри були доволі приязними хлопцями. Нарешті зупинилися на дерев'яному полустанку якоїсь станції. Це був Владивосток, край світу. Надія взяла свої речі й вийшла з вагона. Здавалось, що дорозі не було кінця, тож ставали відпочивати і знову йшли. Підвечір дісталися табору, а до зони, повз кілька бараків, перевели їх аж на третій день.

Барак був великий, мав умістити близько двохсот осіб, але в ньому перебувало інколи навіть триста. У цьому таборі налічувалося багато тисяч людей. Перемовлятися можна було вільно. Витримати в ті важкі часи треба було повсякчас. Суровцова займалася кравецтвом і вишивками. Для заможніших жінок вишивала, за що дістала змогу краще попоїсти. У Владивостоці більше відпочивала, спати можна було досхочу, милуватися заходом сонця та споглядати, як на обрії в чорнім-пречорнім небі палав величезний місяць.

Багато разів ставала свідком смертей різних жінок — із Кубані, Балтії, Польщі й інших країн Європи, українських міст і селищ. Дизентерія вчепилася жінок. Багатьох із них вивозили до лікарні, а багато хто не повертався до бараків, де з'явився сипняк — інфекційна хвороба, яку переносили воші. Бракувало медикаментів. Майже щоранку виносили тіла. Спершу по одному, потім цілу сотню. Це були мерці з чоловічої зони. Так не по-людськи гинули таборяни в Радянському Союзі.

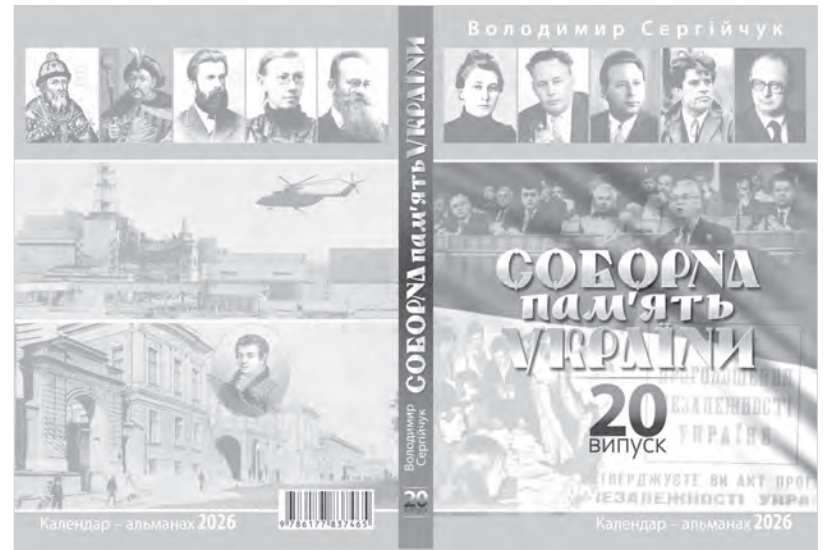
Через рік поневіряння в таборах Владивостока Суровцову із численною групою жінок баржеро, а потім пароплавом переселили Охотським морем аж до північно-східного Магадану, потім на Колиму та в Енгельс, згодом у Нижній Сеймчан, де Надія Віталіївна (взимку за температури повітря мінус 60 градусів за Цельсієм) перебувала ще довгі роки заслання в камерах невинно засуджених.

1956 року була реабілітована, а на початку 1957-го переїхала до Києва як «рівноправна громадянка України». Незабаром повернулася до Умані, де й померла 13 квітня 1985 року.

Соборна пам'ять України

Календар-альманах 2026

ПРОДОВЖЕННЯ. ПОЧАТОК У № 12—13, 16—26, 28—34

Подано текст без змін за виданням: Сергійчук Володимир. Соборна пам'ять України. Календар-альманах. 2026. — Вишгород: ПП Сергійчук М. І., 2025.

«ПРОЯВ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ГЕНІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ» (ДО 85-РІЧЧЯ ПОХІДНИХ ГРУП ОУН ЯК ЧИНУ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ)

В областях організовано в усіх районних пунктах за схемою більшовицького адміністративно-територіального поділу) українські районні управи. Обласні управи в Тернополі, Станіславові, Луцьку, Житомирі фактично були затверджені німецькими військовими чинниками й працювали в порозумінні з ними. А такі обласні управи, як Рівне й Львів ще не зв'язалися на той час з військовими, хоч насправді роботу вели й залишалися в контакт з округами й районами.

Окружні управи, що в більшості покривали за давніми повітами, на початку третьої декади липня організовано на терені майже усіх західних областей.

Повідомлення з місць свідчили, що українське населення беззастережно стало на бік ОУН і організованої нею державної адміністрації, висловлюючи в масових всенародних маніфестаціях послух і довіря українській владі і Крайовому Уряду та його голові Ярославу Стецькові.

Узявши до своїх рук владу, українські управи (сільські, міські, районні, окружні, обласні) провели велику роботу щодо наведення порядку, в урухуванні й відбудові по містах підприємств публічного користування, в організації торгівлі й відбудові промисловості. Безумовно, результати роботи були б далеко більші, якби з боку німецьких військових чинників робота управ не зустрічала перешкод.

Станом на 22 липня Українську державність було проголошено на всіх українських землях, звільнених від московської окупації, в тому числі в Житомирській й у частині Київської облас-

тей на основі рішення ОУН. Станіславську область майже повністю зайняли мадярські війська, які проголошенню Української державності не робили ніяких перешкод. Румунські війська, які увійшли в Чернівецьку область й частину деяких галицьких повітів (Залішки, Снятин), поставилися від самого початку ворожо до української державності та почали переслідувати, а далі ліквідували українське життя. Нищили українські прапори, розганяли українські установи, арештували українських діячів. Українцям-галичанам, до речі, наказали негайно опустити територію Чернівецької області.

Необхідно наголосити, що проголошення Акта відновлення Української Держави було гаряче зустрінuto в широких колах українського громадянства, скрізь відбувалися масові святкові маніфестації. Так, 27 липня 1941 року на площі Старого Замку в Рівному відбулося Свято Української державності, а потім величава маніфестація, на якій було присутніх 10 тисяч людей із Рівного і сімох районів колишнього Рівенського повіту (Корець, Гоща, Межиріччя, Олександрія, Клевани, Рівне, Тучин), а також численні делегації від населення Полісся (Костопільщина і Деражне). Осередком Свята був Перший Курінь Українського Війська імені Холодного Яру.

Усі райони прийшли зорганізовано з оркестрами, прапорами й написами: «Хай живе наш Вождь Бандера», «Боремося за державу Володимира Великого», «Хай живе Одна Нероздільна Українська Держава». Подібні масові

маніфестації відбувалися скрізь на західноукраїнських землях. Наприклад, як свідчив звіт одного з референтів ОУН від 22 липня 1941 року, у північно-західному регіоні близько 80 відсотків населення прихильно поставилося до діяльності українських націоналістів, а їхні ряди тут нараховували на той час уже 7 тисяч членів.

За Збручем Революційний Провід мав застосувати інші підходи для опанування масами і територією. Скажімо, на Житомирщині, Хмельниччині, Вінниччині люди сподівалися, що зміна більшовицької влади (якою б вона не була!) буде єдиним розв'язанням тієї ситуації, яка склалася під час панування більшовицької системи. Мали, насамперед, надію, що нарешті закінчатся арешти, мордування й вивезення до Сибіру так званих «ворогів народу».

Оунівці мали не лише справдити ці їхні сподівання, але й освідомити українською державницькою ідеологією. Насамперед, треба було пронизати нею селянську верству, яку двадцять років перемелювали в кривавих жорнах більшовицької системи. З огляду на це Революційний Провід визначив за необхідне перед вступом на українські землі на схід від Збруча підготувати спеціальну інструкцію для поширення серед селян. Зокрема, український хлібороб мусив знати, що лише власна держава віддасть йому землю у вічну законну власність; що тільки в своїй державі він буде вільним, справжнім господарем на своїй землі; що замало мати землю, треба ще й мати свою вла-

ду, бо тільки тоді селянська праця не пропаде; оскільки Україна на загаль селянська країна, то вона буде побудована так, як українські селяни собі забажають.

А нести слово правди ОУН мали члени похідних груп. Це були українські самостійники-революціонери, з тих двісті тисяч емігрантів з 1939 року, пише М. Віра, що відповідно вишколені та повні запалу й посвяти спішили на визначені їм заздалегідь місця на східноукраїнських землях, щоб допомогти рідним братам відбудувати справді незалежне державне життя українського народу.

Рушили похідні групи кадрів ОУН в червні 1941 року. Вони були організовані головним чином в еміграції і посилались нелегально чи півлегально, використовуючи дійсні чи фальшиві німецькі документи. В Галичині й на Волині вони були частково переорганізовані і доповнені. З Буковини вислано окрему групу, що прибула на Вінничину і там залишилась. Групи були поділені на краї та області, просувались за лінією фронту, вели по селах і містах широку самостійницьку пропаганду, підшукуючи на Наддніпрянщині відповідні кадри. Прибувши на призначені місця займалися організацією адміністрації, а найперше побудовою організаційної мережі з місцевого елементу. Кадри на місцях жили легально, працюючи в установах, або нелегально.

Німці спочатку не звертали уваги на «похідні групи», по суті не знаючи про їх існування і мету, коли ж усвідомили собі їхню роботу, розпочали арешти, розстріли, а в пресі

— пропаганду проти самостійності України. Але започаткована похідними групами акція вже мала успіх. Кадри досягнули всі українські етнографічні терени і почали роботу.

У документах того часу зазначається: «Ідея «похідних груп — одне з найсміливіших потягнень організації, що її автора кваліфікує як революціонера високого класу. Це був прояв організаційного генія українського народу. Позитивні моменти походу, це — організаційно-пропагандивне опанування СУЗ в короткому часі, як від'ємний момент треба вчислити політичну неоднорідність і низьку якість організаційних членів на СУЗ та деяку невиробленість кадрів «похідних груп», головню політично-пропагандивного характеру.

Появившись на СУЗ як протибільшовицька сила, ОУН звернула на себе увагу широкого загалу громадянства. До ОУН пристали всі, хто був проти більшовизму і його ладу. Тут були члени всіх політгруповань (петлюрівці, СВУ, гетьманці), церкви, переслідувані більшовиками репресовані, широкі і селянські маси (ОУН проти колягоспів). На ОУН звернула увагу розгублена крахом більшовизму молодь.

До ОУН хотіли і приставали всі шкурницькі елементи, думаючи, що поява ОУН дозволена німцями і що зв'язок і співпраця з нею дасть матеріальні користі. Окремо заінтересувались ОУН як ворожою силою комуністи. В загальному на початках походу (літо 1941 р.) ОУН в очах громадянства СУЗ і навіть в уяві низового членства виступала як українсько-самостійниць-

ка сила, що знайшла чи шукає союзу з німцями в боротьбі з більшовизмом. Дуже мала кількість громадян СУЗ знала про дійсне самостійницьке революційне наставлення ОУН і її неминучість зудару з гітлерівською Німеччиною.

У вересні 1941 року після повного перебрання гітлерівцями органів місцевої влади гестапо, як свідчили активісти більшовицького підпілля, «відкриває справжнє полювання на українських націоналістів, і це відволікає на час їх увагу від комуністів».

Але першими жертвами німецького терору були члени Тимчасового Державного Правління, котрих заарештували на початку липня 1941 року. Затим розпочалися арешти провідного активу революційної ОУН — сотні активістів провідного членства були кинуті за ґрати, сорок з яких гестапо одразу ж розстріляло, інших вивезли до концтаборів. Вистачало лише приналежності до ОУН (б), аби даного українця гестапо заарештовувало й кидало до концтабору або розстрілювало. Степана Бандеру, Ярослава Стецька й інших провідних членів ОУН, які були під «домашнім арештом», у столиці рейху перевезено 16 вересня до концтабору Заксенгаузен.

Крім того, гестапо у вересні арештувало в Берліні всіх членів провідних членів ОУН, які ще були на волі: Івана Габрусеви́ча, Осипа Тюшку, Володими́ра Стахова, Нестора Про́цика, Юліана Хименця, Омеляна Антоновича.

Така постава гітлерівців до членів революційної ОУН призвела до їхнього остаточного прозріння щодо нереальності сподівань на допомогу Німеччини у відновленні Української Держави. Відтак з середини вересня 1941

року Організація діє в підпіллі та готується до широкомасштабної боротьби з фашистами.

Для визначення чітко окреслених напрямних її Провід скликав 19 вересня Першу Конференцію ОУН, що відбулася у селі Сороки біля Львова, на ній схвалено такі рішення:

«а) перебрати адміністрацію на низах у свої руки та продовжувати започатковану Українським Урядом працю;

б) перекинути якнайбільше провідних одиниць за Збруч на цілість земель України, щоб продовжувати працю, що її започаткував Український Уряд на Західних Землях; розподіл колгоспів і радгоспів, ховання майна перед грабжами і безпека українського населення перед сподіваним голодом, захоплення друкарень і випуск преси, широка пропаганда ідеї і гасел визвольної боротьби, протисовєтська і пролінімецька пропаганда, акти проголошення відбудови української держави в містах і селах та маніфестації народу (останній акт проголошення відбувся в місті Василькові — 30 км від Києва)».

Також передбачалися акції щодо стягування гітлерівцям непосильних контингентів і освідомлено-роз'яснювальна акція проти масових вивозів на роботи до Німеччини, підготовка до активної боротьби з німецьким окупантом, розкриття німецьких планів поневолення і колонізації України.

Особлива увага приділялася збору та magazинуванню зброї, вишколу нових провідних кадрів для визвольної боротьби на всіх українських землях.

На переговорах з двома представниками революційної ОУН, членами Українського Державного Правління Миколою Лебе-

Маніфестація «холодноряців» у Рівному

дем та Іваном Кли́мівим -Легендою гітлерівські політичні речники «погрозами-порадами» закликали їх скоритися рішенням фюрера і відкликати Акт 30 червня.

Обидва вони дали таку саму відповідь, яку вже раніше окупанти почули від Степана Бандери та Ярослава Стецька: цей Акт є виявом державницьких прагнень українського народу і його заперечити ми не сміємо!

Коли гітлерівець іронічно запитав, на якій збройній силі вони базують свою негативну відповідь, Кли́мів-Легенда без вагання відповів: «На силі 44 тисяч 357 збройних людей!».

Німецькі представники були помітно збентежені цією заявою і перейшли на спокійніший тон. Вони зрозуміли, що навіть їхня самовпевнена Великонімецьчина не може дозволити собі на спричинення будь-яких повстанських ударів по лініях постачання армій, які ще не досягли Києва.

Можна погодитися з думкою Р. Рахманиного, що саме з уваги на ці міркування німецькі адміністратори відклали масовий удар по мережі революційної ОУН аж до 15 вересня 1941

року, хоч індивідуальні арешти не припинялися. За таких надзвичайно важких умов, що склалися для ОУН в перші дні гітлерівського нападу на СРСР, Революційний Провід не припиняв своєї активної ідеологічної праці. Саме в ці дні з'являються спеціальні пам'ятки для провідного активу ОУН на звільнених від більшовиків землях. Ними, зокрема, передбачалося:

«І. 1. В кожній організаційній станиці виключно повинні бути: а) Український Національний Прапор;

б) Організаційний прапор; в) Національний Герб; г) Організаційне знамя (вишите).

За виготовлення, зберігання відповідають провідники організаційних клітин.

За перехоплення Організаційного Прапору і Знамени відповідає Провідник Організаційної клітини, як за віддачу ворогові в часі бою боевого прапору.

II. 1. Вести по всіх церквах обов'язкове відспівування молитви «Боже Великий, Творче Всесильний» на закінчення кожного богослуження.

2. В кожній місцевій церкві, в якій в боротьбі з наїз-

никами згинули Українські боєвики, вмістити таблицю з їх прізвищами, іменами, датами народження і смерті. Під написом «Здобудеш Українську Державу, або згинеш в боротьбі за неї».

3. На всіх могилах героїв, вмістити таблиці з написом про боротьбу за Українську Державу героїв — і т. п. Зняти всі таблиці, на яких написано про жертви терору і т. п. (прим. жертвам терору) і заступити новими — Героями за Українську Державу.

4. В кожній Українській хаті повинні бути портрети Т. Шевченка, Міхновського, Петлюри, Коновальця, Бандери,

Укр. Прапор і Герб.

Крім того, на стіні виписати на картоні Декальог. На столі прибраний вишивками Кобзар Т. Шевченка...».

Але так було недовго. 15 вересня 1941 року гітлерівці провели масові арешти оунівців на всіх окупованих ними українських розселеннях, а створені ними органи влади розпустили. Проте це вже не могло зупинити українського здвигу, який через похідні групи одержав потужний імпульс для свого розвитку.

ДОВГА ДОРОГА ДО ПАМ'ЯТІ ПРЕДКІВ (ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ПРОВЧІ)

Коли сотні років тому обезземелені українські селяни, особливо з найзахідніших теренів нашого етнічного розселення, вирушали на чужину в пошуках кращої долі, то в новому для себе світі вони представлялися, як правило, русинами. Адже саме так довгі століття української бездержавності називали їхніх предків на Батьківщині, скажімо, на Пряшівщині чи Мараморощині, Буковині чи в Галичині... Так, зокрема, як і колись українців на Наддніпрянщині. Бо ж і литовців тоді прозивали литвинами, білорусів — білорусинами, москалів — москвинами.

Тож зберігаючи історичну пам'ять про Батьківщину, українські переселенці

намагалися підтримувати перенесені з рідної землі духовні традиції,

свою християнську віру, як і своє ім'я — русини. І на цьому вони стояли завжди, стоять у більшості й донині, бо не всі вчиталися в правдиву трагічну історію своїх батьків, яка з відродженням незалежної Української держави стала доступною кожному. А багатьом більше подобається міф про русинство як четверту східнослов'янську націю. До речі, москва, яка ма-

рить про те, щоб назавжди розз'єднати українство й пошвидше асимілювати його в «русском мире», також підкладає дровенят до цього багаття.

Тому й не дивно, що народжений у хорватських Міклушевцях серед переселенців з-під Ужгорода Володимир Провчі, який бережно шанує традиції своїх предків, завжди гордо відповідає на запитання, хто він: Русин!

Таким усвідомлював себе в рідному селі, в навчальному медичному закладі, на фаховій роботі в системі охорони здоров'я колишньої Югославії, а потім уже в незалежній Хорватії. І в своїх картинах (кілька сотень намалював їх), які демонструвалися в Хорватії, Словаччині, Сербії, Австрії, вгадуються ці мотиви.

Володимир Сергійчук
Продовження
у наступному номері

РФ усуває попів-колаборантів

■ Юстина Зарваниця

Російська окупаційна адміністрація розпочала кадрові перестановки серед духовенства на тимчасово окупованих територіях України. Місцевих батюшок, які після початку окупації перейшли на бік загарбників і працювали під юрисдикцією Московського патріархату (МП), поступово замінюють на священнослужителів з Російської Федерації (РФ). Про це повідомив Центр національного спротиву (ЦНС).

За інформацією відомства, частину місцевих священників переводять до віддалених регіонів РФ, інших усувають від керівних посад або взагалі відсторонюють від служіння. Натомість ключові посади в єпархіях і парафіях займають священнослужителі, які прибувають безпосередньо з РФ.

У ЦНС зазначили, що таким чином Кремль прагне встановити абсолютний контроль над релігійним життям на окупованих територіях. Новопризначені

священники активніше просувають російську пропаганду, підтримують окупаційну адміністрацію та використовують церковні громади як інструмент ідеологічного впливу. «Навіть місцеві колаборанти, які роками допомагали окупаційній адміністрації, уже не викликають довіри в Кремлі. Їх замінюють росіянами, яких вважають більш лояльними й готовими виконувати ідеологічні завдання окупаційної влади», — наголосили в ЦНС.

ОКУПАНТИ ЗНИЩИЛИ КОЗАЦЬКУ ЦЕРКВУ

■ Маркіян Рой

У Бериславі Херсонської області російські війська знищили Свято-Введенську церкву — унікальну пам'ятку архітектури XVIII ст.

Дерев'яний храм згорів після атаки російського дрона. Це був єдиний в Україні збережений зразок дерев'яного козацького сакрального зодчества.

Храм звели 1725-го у фортеці Переволочній з дубових колод без використання металевих цвяхів. 1784 року козаки розібрали церкву, сплавивши її Дніпром до Берислава й знову зібрали. Відтоді вона стала невід'ємною частиною історії міста. Спершу церкву освятили на честь Воскресіння Христового, а 1853-го, після перенесення на Введенське кладовище, переосвя-

тили на честь Введення в храм Пресвятої Богородиці.

У радянський період храм закрили й використовували як склад, а згодом навіть планували розібрати на дрова. Богослужіння в ньому відновили під час Другої світової війни. Після початку повномасштабного вторгнення РФ церква перебувала в управлінні Новокаховської єпархії УПЦ МП.

Клірик УПЦ МП сів до в'язниці

■ Ірина Коляда

Протоієрей Покровської єпархії УПЦ МП отримав 15 років тюрми за те, що коригував російські обстріли по Донецькій області.

Служба безпеки України (СБУ) викрила попа у квітні 2025-го, коли наводив ворожі удари на укріплені райони та бойові позиції сил оборони на Новопавлівському напрямку. «Клірик потрапив до уваги Федеральної служби безпеки РФ через свою доньку, яка проживає в Росії. Після початку повномасштабного вторгнення вона звернулася з листом до Путіна щодо надання російського громадянства своїй матері

та сестрі, які перебували в Україні», — йдеться в повідомленні.

Згодом з протоієреєм контактував агент ФСБ і запропонував співпрацю в обмін на «евакуацію» його родини до РФ із оформленням російського громадянства й обіцяв гроші. Після вербування клірик узявся обходити прифронтову місцевість, аби виявляти локації українських військ та «зливати» їх куратору через месенджер.

СБУ затримала зрадника за місцем проживання. Під час обшуку в нього вилучили смартфон із доказами роботи на ворога. Суд визнав його винним за ч. 2 ст. 111 (державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану) Кримінального кодексу України.

Популярному священнику заборонили служити

■ Зоряна Яремишин

Олексія Николишина, священника Православної церкви України (ПЦУ) з Тернополя, який став популярним у соціальних мережах завдяки доступним відповідям на аспекти християнського життя, відлучили від проведення богослужінь через його участь у зібраннях Української православної церкви (УПЦ) Київського патріархату (КП), що раніше увійшла до ПЦУ, але тепер позиціонує себе як окрему структуру. Указ про заборону священнослужіння підписав митрополит Тернопільський і Кременецький Нестор.

У документі йдеться про те, що о. Николишин порушив кілька правил святих апостолів, правило № 5 Святого помісного антіохійського собору. «Він отримує заборону на священнослужіння в очікуван-

ні його повного і щирого покайання та повернення у лоно ПЦУ», — зазначено в указі владики.

Згідно з 15-м правилом Книги парвил святих апостолів, священникам, дияконам та іншим церковнослужителям забороняється самовільно покидати свою єпархію та переходити на службу до іншої без дозволу свого

єпископа. Якщо такий клірик не повернеться назад після заклику свого єпископа, він позбувається права священнослужіння. 31-ше правило забороняє священникам самовільно покидати свого законного єпископа та засновувати окремі громади. 39-те правило забороняє священникам і дияконам здійснювати будь-які самовільні дії без благословення та згоди єпископа.

Як писав Meest Weekly, у грудні 2018-го відбувся Об'єднавчий собор, під час якого УПЦ КП було ліквідовано, створено ПЦУ й обрано її главою митрополита Епіфанія. Митрополит Філарет підписав рішення про припинення діяльності УПЦ КП, однак згодом відкликав свій підпис. 21 березня ц. р. УПЦ КП обрала собі нового «патріарха». За результатами голосування ним став архієпископ Сумський та Охтирський Никодим, який відмовився увійти до ПЦУ.

УПЦ МП ПОВЕРТАЄТЬСЯ?

Московського митрополита запросили на відкриття нового корпусу Unbroken

■ Юстина Зарваниця

У Львові сталося те, що ще кілька років тому здавалося неможливим. Новий корпус реабілітаційного центру Unbroken, де лікуватимуть українських військових, освятив митрополит Львівської єпархії Української православної церкви (УПЦ) Московського патріархату (МП) Філарет (Сергій Кучеров).

На урочистий захід прийшли міські посадовці, депутати, представники медичної спільноти, а також навіть Мартін Горн, мер німецького Фрайбурга. Присутність Філарета на заході неабияк обурило львів'ян і фактично спровокувала шквал критики в бік міської влади. Андрій Садовий, мер Львова, назвав це «проколом». «Неправда, я його не запрошував. Не я погоджував перелік гостей, бо в нас кожен має свою відповідальність і своє бачення. Але він нічого не освячував, хоча це все одно дуже погана історія», — виправдовувався він. Подію оцінили також відомі в місті особи.

Олег Радик, відомий львівський журналіст:

— Саме цей комплекс 2013 року уряд Азарова через Львівську обласну державну адміністрацію передав УПЦ МП, попри численні протести львівської громади. Після початку повномасштабної війни будівлі повернули місту, а Садовий урочисто заявив, що історія Московського патріархату у Львові завершена, не вдаривши для цього і пальцем об палець. Минуло три роки. І саме Андрій Садовий запросив митрополита УПЦ МП освячувати центр, у якому проходитимуть реабілітацію українські воїни, поранені внаслідок російської агресії.

Це вже не питання богословських дискусій чи міжконфесійних відносин. Це питання пам'яті, символів і відповідальності влади за власні рішення. У Львові є десятки військових капеланів, священників Православної церкви України (ПЦУ) й Української греко-католицької церкви (УГКЦ), які з перших днів війни служать поруч зі захисниками України. Але

для однієї з найважливіших церемоній міста обрали саме представника УПЦ МП. Львів'яни мають право почути відповідь: чому саме такий вибір зробив вічний мер Львова?

Юрій Бойко, священник УГКЦ:

— У Львові відкрили новий корпус реабілітаційного центру Unbroken на вул. Пекарській. Створення цього центру є великою і потрібною справою. Там лікуватимуть і повертатимуть до життя наших захисників і мирних людей, важко поранених російською війною. Безумовно, варто бути вдячними лікарям, благодійникам, будівельникам та кожній людині, яка долучилася до створення цього простору. Але те, що я побачив під час відкриття, викликало в мене не просто здивування. Для мене це жахлива моральна суперечність! На освячення центру запросили представника тієї церковної структури, яку самі ж представники міської влади ще три роки тому називали Московським патріархатом і урочисто заявляли, що його історія у Львові завершена. А тепер, 2026-го, представника цієї ж церковної традиції запрошують освячувати центр, у якому лікуватимуть людей, покалічених російською зброєю. Як це назвати? Безпам'ятством? Цинізмом? Подвійними стандартами? Чи звичайною протокольною безвідповідальністю? Не можна вчора урочисто заявляти, що МП у Львові більше немає, а сьогодні повертати його представників через парадний вхід — уже як почесних гостей із кропилом у руках. Освячення — це не театральна декорація. Священник — не статист для гарного кадру. Благословення має духовне значення. Той, хто освячує певне місце, не просто промовляє молитву чи слово! Він представляє Церкву, її позицію, її історію та її моральну відповідальність. І тут не йдеться про міжконфесійну конкуренцію. Я не ставлю питання, чому не запросили греко-католицького священника. У Львові є УГКЦ, ПЦУ, інші українські християнські спільноти. Серед їхнього духовенства є сотні капеланів, які разом з військовими перебува-

ють на фронті, ховають загиблих, підтримують поранених і щодня дивляться в очі людському болю.

Невже серед них не знайшлося того, хто міг би благословити місце реабілітації українських воїнів?

Мене особливо вражає те, що йдеться саме про центр для людей, яких намагається зламати Росія. Російські ракети й дрони калічать їхні тіла. Російська пропаганда намагається зламати їхній дух. А Російська православна церква благословляє цю війну, називає її священною і виправдовує вбивства українців. А МП на освяченні центру Unbroken у Львові був представлений майже як його фундатор чи добродій. Запрошення представника церковної системи, яка досі не дала українському суспільству однозначної та переконливої відповіді щодо свого розриву з Москвою, є не дрібницею. Це питання моральної послідовності.

Хтось повинен публічно пояснити львів'янам: хто ухвалив рішення про таке запрошення? У якому статусі владика Філарет Кучеров, чинний митрополит Львівський УПЦ МП, був присутній на цьому заході, де, за словами журналістки Анни Герич, «представили будівлю, як такий щедрий подарунок місту від «митрополита Львівського і Галицького Філарета», без якого не було б цього корпусу і реабілітації в ньому»? Чи усвідомлювали організатори історію цього приміщення? Чи пам'ятали власні заяви 2023 року? І головне: чи подумали вони про почуття українських воїнів, які проходять тут лікування?

Коли влада робить гучні заяви, а вдез кілька років поводить так, ніби нічого не сталося, вона руйнує довіру суспільства. Не можна перетворювати Церкву на протокольную прикрасу. Не можна використовувати молитву як тло для камер. І не можна говорити про очищення Львова від московського впливу, а потім власноруч повертати цей вплив під виглядом толерантності.

Толерантність не означає втрати пам'яті. Християнська любов не означає моральної сліпоты. А примирення (коли б хтось

Філарет Кучеров

мені закидав брак християнської любові) не може відбутися без правди, покаяння і чіткого відмежування від зла. Якщо це була помилка, її потрібно чесно визнати публічно! Якщо це було свідоме рішення — влада зобов'язана пояснити, чому Москва, яку 2023-го урочисто вивели за двері, 2026 року повер-

нулася через парадний вхід. Unbroken означає «незламні». Тож будьмо незламними не лише фізично. Будьмо незламними у своїй пам'яті, у правді та в моральній послідовності. Бо народ, який забуває, хто благословляв його поневолення, ризикує знову впустити поневолювача до власного дому.

КОРОТКО

Плавання

Микита Шеремет став чемпіоном Європи на 50-метровці з національним рекордом. У запливі на 50 м вільним стилем брало участь двоє представників України: Микита Шеремет і Владислав Бухов. У фіналі українські спортсмени показали зовсім різні результати. Бухов фінішував на п'ятому місці, а Шеремет із новим рекордом України завоював золоте чемпіонату Європи (ЧЄ).

Шахи

На юнацькому ЧЄ з шахів у польському Ряшеві українці вибороли золоту, дві срібні та бронзову медалі. Чемпіонкою серед дівчат до 14 років стала Соломія Світенко. Срібні нагороди здобули Дем'ян Возний у рапіді серед хлопців до восьми років та Максим Дубневич, який став віце-чемпіоном серед юнаків до 18 років. Бронзова медаль серед дівчат до 12 років дісталась Марії Кінаш.

Баскетбол

Чоловіча молодіжна збірна України провела півфінальний матч ЧЄ U-20 у Дивізіоні В, у якому впевнено перемогла команду Португалії. Зустріч, що відбулася у Братиславі, завершилася з рахунком 81:61. У підсумку українці, крім гарантованої медалі, також здобули путівку до елітного Дивізіону А.

Сумо

На гранд-турнірі Nagoya Bashi переможцем став українець Данило Явгусин (Аонішікі). Перед останнім днем він мав показник 12 перемог при двох поразках. Його головні конкуренти — японець Атаміфуджі та монгол Кірішіма — мали на один тріумф менше. Саме Атаміфуджі став суперником Данила в останній день. Перемога гарантувала японцю чемпіонство. Та цього не сталося.

WTA ЗІРВАЛА БЛАГОДІЙНИЙ АУКЦІОН ДЛЯ ДОПОМОГИ ЗСУ

■ Іванна Якимчук

Українська тенісистка Олександра Олійникова повідомила, що була змушена відмовитися від проведення благодійного аукціону, гроші з якого планували спрямувати на потреби українських військових.

Причиною стало рішення Асоціації жіночого тенісу (WTA). Леся разом з українською спільнотою в Торонто планувала провести благодійний аукціон, під час якого розігрували б путівки Player's Guest. Отримані гроші мали передати окремому полку безпілотних систем «Рейд» Сил безпілотних систем Збройних сил України (ЗСУ).

Проте тенісистка заявила про скасування ініціативи. За її словами, WTA

розцінила формат аукціону як порушення правил щодо продажу акредитацій, хоча розігрувався б лише «Сертифікат почесного благодійника», не пов'язаний зі самою акредитацією. «Запросити ж цих людей як своїх особистих гостей було винятково моїм власним бажанням як знак подяки тим, хто допомагає захистити й моє життя також», — пояснила спортсменка. Вона різко розкризувала позицію WTA, підкресливши, що організація дозволяє благодійні ініціативи іншого характеру, але не підтримала збір коштів для українських військових. «Ми постійно бачимо на турнірах WTA запрошених благодійників, які роздають вітаміни вагітним жінкам в Африці. Але люди, які допомагають рятувати життя українців,

Олександра Олійникова

для WTA, вочевидь, небажані», — обурилася Леся.

Вона також відзначила, що в турнірах WTA продовжують виступати тенісистки, які відверто підтримують російську владу й осіб, причетних до агресії проти України. «Але тут WTA чомусь не бачить жодної проблеми й спокійно надає таким персонам платформу для здобуття публічності та заробітку. Попри те, що

такі дії російських гравців мають ціль мотивувати росіян убивати людей в Україні й несуть пряму загрозу моєму життю», — наголосила спортсменка. Вона висловила сподівання, що українська діаспора дасть належну оцінку рішення WTA. «WTA, щиро перепрошую, що моє небажання тихо здохнути створює вам такі проблеми», — підсумувала тенісистка.

■ Роман Журба

Юлія Діденко та Владислав Медушевський стали чемпіонами Європи серед молоді у стрільбі з малокаліберного пістолета на 25 м у польському Вроцлаві.

У першій кваліфікації український дует посів третє місце, набравши 574 бали. У другій кваліфікації вони поступилися лише одній команді та вийшли

Медалі на змаганнях зі стрільби

до фіналу. У вирішальному поєдинку українці зустрілися зі спортсменами з Польщі. За підсумками восьми серій здобули 12 командних балів, тоді як польська пара набрала чотири. Таким чином, українці вибороли золоте молодіжного чемпіонату Європи. Для Владислава це вже друга нагорода на цих змаганнях. Раніше він завоював бронзу в команді

з Олексієм Ціоном із Полтавщини й Іваном Мартинівим із Дніпрощини у швидкострільній стрільбі з малокаліберного пістолета на 25 м. Загалом українці здобули десять медалей різного ґатунку.

Своєю чергою львів'янин Роман Березіцький поповнив власну колекцію нагород чемпіонату світу (ЧС) зі стрільби в естонському Таллінні ще двома

срібними медалями. Загалом у його активі є вже чотири нагороди ЧС. Роман став віцечемпіоном світу у вправі ГП-12 (стрільба з пневматичної гвинтівки по рухомій мішені — повільний і швидкий рух) в особистій першості. Ще одну срібну медаль спортсмен здобув у командних змаганнях цієї ж дисципліни разом із Денисом Баблюком (Хмельницька область) і Данилом Даниленком (Вінницька область).

Олег Дорошук

■ Андрій Підкуймуха

Український легкоатлет Олег Дорошук став срібним призером у фіналі зі стрибків у висоту на чемпіонаті

Європи-2026 у Бірмінгемі (Велика Британія).

Уже з першої спроби уродженець Кропивницького встановив перевагу над п'ятьма опонентами, ви-

Багато срібла й одне золото

конавши стрибок на 2.23 м без похибки. Планку на висоті 2.27 м залишилося долати семеро атлетів, проте лише троє з них відібралося до наступної стадії змагань, серед них і Дорошук, який і другий стрибок виконав із першої спроби.

Конкуренція щодо подолання висоти 2.30 м відбувалася між Олегом, Маттео Сіолі та Джанмарко Тамбері, досвідченим чемпіоном Олімпійських ігор 2021 року. Українець знову вчинив диво та взяв цю висоту з першої спроби. Тамбері впорався з другого

стрибка, а Сіолі вибув із боротьби за перше місце.

Але вже із планкою на висоті 2.32 м українець не зміг дати ради з першого разу. Доля протистояння вирішувалася в другому стрибку Тамбері, який виконав його успішно й залишив українця, що так і не зміг подолати цю висоту, без золота.

А от Ярослава Магучіх стала чемпіонкою Європи зі стрибків у висоту. Вона здолала позначку 1,97 м із першої спроби, випередивши польку Марію Жодзик і чорногорку Марію

Вукович. Це перше золото збірної України на цьогорічному ЧЄ та вже четверта медаль української команди на турнірі.

А в Банській Бистриці (Словаччина) провели срібний етап Континентального туру. Україну на змаганнях представляла стрибунка в довжину Ірина Будзинська. Вона вирішила брати участь у змаганнях попри травму і навіть змогла здобути медаль. Для досягнення свого найкращого результату Ірині знадобилося п'ять спроб. У підсумку зі стрибком на 6,69 м вона завоювала срібну медаль.

УСЯ ПРАВДА ПРО ЇСТИВНІ БУР'ЯНИ

■ Лариса Олійник

Звичайні бур'яни можуть містити більше вітамінів і заліза, ніж дорогий шпинат, перевершуючи його за поживністю.

Проте збір такої зелені вимагає обережності, оскільки помилка в розпізнаванні або екологічно брудне місце збору несуть небезпеку для здоров'я. Ми звикли вважати їх ворогами городів і газонів, безжально викидаючи з корінням. Проте звичайні бур'яни, які ростуть на подвір'ях, дедалі частіше з'являються в меню елітних ресторанів та надихають прихильників здорового харчування. Що ж це насправді: безплатні вітамінні бомби чи прихована загроза для здоров'я? Багато дикорослих рослин за вмістом вітамінів випереджають культивовану зелень. Вони адаптувалися до виживання в диких умовах, тому мають потужний імунітет і високу концентрацію нутрієнтів.

Кропива — справжній рекордсмен за вмістом заліза, кальцію та вітаміну С. За смаком у вареному вигляді вона нагадує шпинат. Кропиви додають у зелений борщ, супи, пироги й корисні зелені смузі. Усі частини кульбаби — їстівні. Молоде листя має легку гірчинку, багате на каротиноїди та вітамін К, його додають у салати. Корінь сушать і обсмажують, отримуючи корисний

замінник кави без кофеїну.

Портулак городній — м'ясистий бур'ян, який багато літників вважає прокляттям грядок. Проте він є одним із найкращих рослинних джерел омега-3 жирних кислот. Його соковиті листки мають кислувато-пряний смак, їх маринують, тушкують або їдять сирими. Яглиця звичайна у давнину рятувала людей від голоду навесні. Молоде листя пахне морквою або селерою, чудово надається для зуп, гарнірів і начинок.

Та попри колосальну користь дикорослі рослини можуть стати причиною серйозних отруєнь або проблем зі здоров'ям, якщо не дотримуватися правил безпеки. Бур'яни, наче губки, вбирають із ґрунту та повітря важкі метали, вихлопні гази й хімікати. Зелень, зібрана біля доріг, залізничних колій, заводів або на міських газонах, є отруйною.

Деякі їстівні рослини мають смертельно небезпечних двійників. Можна переплутати їстівну зелень із болиголовом або блекотою, що

призведе до фатальних наслідків. Якщо збираєте портулак чи кульбабу на чужому городі чи полі, ви не можете знати, чи не обробляли цю ділянку отрутою проти шкідників кілька днів тому.

Висока концентрація активних речовин може й зашкодити. Зокрема, кропива сильно згущує кров, тому вона протипоказана людям із варикозом, тромбофлебітом та вагітним жінкам. Кульбаба може спровокувати рух каменів у жовчному міхурі.

Щоб дикороси принесли лише користь, перетворіть збирання на свідомий процес: збирайте рослини лише в екологічно чистих місцях — у лісі, на далеких галявинах або на власному перевіреному городі; не знаєте рослину напевно — не чіпайте її; молоде листя перед вживанням ретельно мийте; вводьте нові дикороси в раціон поступово, починаючи з кількох листочків, аби перевірити реакцію організму та уникнути алергії.

Румбамбар убиває нирки?

■ Зоряна Павлюк

Ревінь, або румбамбар знайомий багатьом із дитинства, але в ньому криються речовини, що можуть нашкодити організму.

Його кислуваті соковиті стебла використовують для плячків, компотів, варення, киселів та інших сезонних страв. На українських городах ця рослина також давно не є рідкістю, а навесні й на початку літа її стебла можна знайти й на базарах. Водночас ревінь має особливість, про яку не варто забувати. Попри вміст корисних речовин у його складі є щавлева кислота, причому найбільше її саме в листі. Через це до рослини в різних країнах ставляться обережно: стебла використовують у кулінарії, а листя для їжі не застосовують.

Румбамбар має доволі цікавий склад. Його стебла містять клітковину, органічні кислоти, вітамін С і мінеральні речовини, зокрема калій, магній і кальцій. Клітковина необхідна для нормальної роботи травної системи й підтримує роботу кишківника. Вітамін С бере участь у функціонуванні імунної системи, а мінерали потрібні організму для підтримання нормальної роботи нервової та серцево-судинної систем.

Однак щавлева кислота є головною причиною, через яку цей продукт не рекомендують вживати без міри. Особливо багато її накопичується в листових пластинках. У стеблах її кількість нижча, але вона там також є.

Щавлева кислота може утворювати в організмі оксалати — сполуки, здатні зв'язуватися з кальцієм. Саме оксалати мають значення у формуванні певних видів каменів у нирках. Тому надмірне або занадто часте вживання продуктів із високим вмістом оксалатів може бути небезпечним для людей, які вже мають схильність до сечокам'яної хвороби. Крім потенційного

впливу на нирки, надлишок щавлевої кислоти може зменшувати засвоєння кальцію та подразнювати слизову оболонку травного тракту. Ось чому румбамбар не варто сприймати як звичайний овоч.

Під час заготівлі ревеню потрібно використовувати тільки стебла. Листя необхідно зрізати й не застосовувати в їжу. Це правило однаковою мірою стосується як ревеню з власного городу, так і рослини, придбаної на ринку.

Попри те, що для багатьох людей невелика кількість стебел ревеню не становить проблеми, існують певні категорії, яким варто бути особливо обережними. Передусім це стосується тих, хто має хронічні захворювання нирок або сечокам'яну хворобу. Ще одна група — особи, яким лікар рекомендував обмежувати продукти з високим вмістом оксалатів.

Обачність також не завадить людям із гастритом або виразковою хворобою, оскільки кислі продукти можуть подразнювати слизову оболонку й посилювати неприємні відчуття. Якщо є хронічні захворювання, краще не визначати допустиму кількість продукту самостійно, а проконсультуватися з лікарем.

Твердження, що ревінь у Європі взагалі перестали їсти, не зовсім відповідає кулінарним традиціям різних країн. Насправді там його використовують давно, але добре знають про необхідність відмовитися від листя. У Великій Британії румбамбар залишається популярним продуктом. Його вирощують у промислових масштабах і використовують для приготування традиційних плячків і десертів.

У Німеччині та країнах Скандинавії ревінь можна купити в магазинах у весняний сезон. Його використовують для джемів, киселів, соусів і солодкого печива. У Франції кислуваті стебла також додають до десертів, а іноді застосовують для приготування соусів до м'ясних страв.

ФОТОФАКТ

Росіяни атакували територію дитячої лікарні в Запоріжжі. На щастя, під час повітря-

ної тривоги всі діти разом із медиками перебували в укритті. Тож ніхто не по-

страждав. У медичному закладі понівечили фасад і вікна.

ДИВОВИЖІ МАРСА

■ Петро Йосип

Колись усередині кори Марса вирували глибокі океани магми. Про це свідчать сейсмічні вимірювання, проведені в межах місії NASA InSight. У новому дослідженні йдеться про те, що космічний апарат InSight зафіксував марсіанські землетруси, що вказують на наявність межі на глибині 24 км між двома різними типами гірських порід, що утворилися внаслідок існування величезних магматичних басейнів. Їхня наявність може цілком змінити уявлення про ранній розвиток планети.

«Одне з головних питань у планетології полягає в тому, чи є Земля унікальною. Якщо Марс зміг сформувати таку складну кору без тектоніки плит, то, можливо, умови, необхідні для придатності до життя, можуть виникнути на більшій кількості планет, ніж ми припускали, у т. ч. тих, які раніше відкидали через їхні розміри або уявну відсутність тектонічної активності», — заявив Джон Вейд з Оксфордського університету.

Раніше не існувало переконливих доказів того, що на Червоній планеті коли-небудь існувала тектоніка плит. Тривалий час учені вважали, що матерія під поверхнею Марса доволі однорідна. Під час місії InSight науковці зафіксували сейсмічні зміни, що поширювалися по всьому Марсу. Вони виявили межу між двома шарами кори, однак її існування досі не пояснили.

Дослідники скористалися геотермальними моделями та статистичними даними, щоб визначити два типи гірських порід, які найкраще відповідали сейсмічним даним. І дійшли висновку, що на глибині більш ніж 24 км залягає грубий шар мафічних порід, багатих на залізо, магній і кремнезем. Нижче за нього розташована щільніша кристалічна ультрамафічна порода, що містить залізо та магній, але має низький уміст кремнезему.

Вчені вважають, що ця порода зазнала диференціації (щільніший матеріал опустився нижче за легшу породу). Це могло статися лише у величезних магматичних басейнах, які колись утворилися в гігантських порожнинах усередині марсіанської кори. Науковці припускають, що такі магматичні кишені могли простягатися на сотні, а може, навіть на тисячі кілометрів по всій планеті. Ба більше, кожна кишеня, імовірно, була пов'язана з іншими.

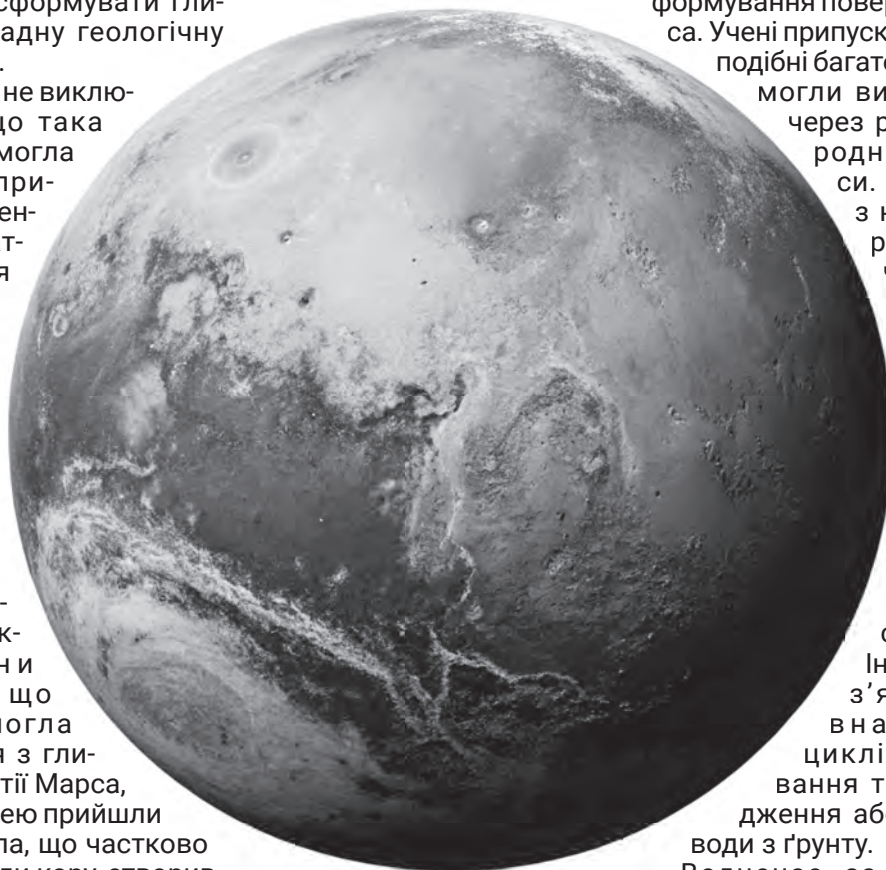
Для дослідників це стало несподіванкою, адже

подібний транскорковий магматизм раніше виявляли лише на Землі. Це свідчить про те, що планета могла зазнати певного ступеня геохімічної еволюції та сформувати глибоку, складну геологічну структуру.

Фахівці не виключають, що така геологія могла навіть сприяти створенню придатного для життя середовища, повертаючи вуглець назад в атмосферу для підтримки парникового ефекту. Вони кажуть, що магма могла піднятися з глибокої мантії Марса, разом із нею прийшли розплавили кору, створивши ще більше магми. Обидва ці процеси відбувалися на Землі в архейську еру, яка тривала від чотирьох до 2,5 млрд років тому. На Землі ці процеси сприяли формуванню континентів.

На Марсі ж вони, імовірно, розвивалися не настільки інтенсивно. За словами науковців, деякі версії допускають, що підйом мантії допоміг формуванню дихотомії між північню та півднем Марса. На півночі переважають низовини, що могло сприяти утворенню великого океану, а на півдні — високогір'я. «Традиційно ми думали, що вулканізм на Марсі був відносно простим, порівнюючи зі земним, але це відкриття вказує на те, що на планеті могли існувати масивні, довговічні магматичні системи, здатні розвиватися та переробляти розплавлену породу по всій корі», — розповіла Тоберморі Мак-Кей, провідна авторка дослідження.

Вона додала, що в результаті такої переробки марсіанської кори родовища металів могли виявитися ближчими до поверхні, ніж передбачалося

раніше. Тож на Марсі може бути значно більше приповерхневих мінеральних багатств.

Крім того, марсохід NASA Curiosity під час чергового підйому марсіанською долиною Валле-Гранде зробив відкриття, що неабияк зацікавило науковців Лабораторії реактивного руху NASA (JPL). На нових панорамах знімках дослідники побачили величезну територію, вкриту геологічними утвореннями правильної багатокутної форми — ніби гігантськими стільниками. Подібні структури вчені вже знали. Їх називають полігональними розломами — це мережа тріщин у породі, кожна з яких має приблизно 4–8 см у діаметрі. Однак раніше такі утворення виявляли лише на невеликих ділянках, тоді як нова знахідка вирізняється своїм масштабом.

А під час створення 360-градусної панорами

Curiosity зафіксував, що багатокутники простягаються настільки далеко, наскільки сягає камера марсохода. Вони навіть вкривають схили сусіднього шестиметрового пагорба Мірафлорес, що має зовні шар піску. «Ми бачили багато захопливих ландшафтів очима Curiosity, але це море багатогранників захопило наш подих», — поділився Ешвін Васавада із місії JPL у Південній Каліфорнії.

І розказав, що команда місії вже взялася детально аналізувати форму та хімічний склад цих структур, адже вони можуть допомогти розкрити історію формування поверхні Марса. Учені припускають, що

подібні багатокутники могли виникнути через різні природні процеси. Частина з них утворилася через висихання старої поверхні марсіанського моря, коли поверхня тріскалася. Інші могли з'явитися внаслідок циклів нагрівання та охолодження або втрати води з ґрунту.

Водночас, за даними NASA, марсіанська атмосфера настільки розріджена, що вдень поблизу екватора освітлений сонцем ґрунт може прогріватися до +24 градусів за Цельсієм, тоді як повітря на висоті людського зросту залишається на рівні нижче за нуль.

Науковці порівнюють цей ефект із двома термометрами: один лежить на нагрітому ґрунті, другий — піднятий приблизно на висоту голови людини. Різницю між ними створюють лише 2 м найрозрідженішого повітря, яке тільки можна уявити.

NASA використовує таке порівняння у своєму путівнику фактами про Марс: весна під ногами і зима над головою. Це не просто цікавий факт, а й ілюстрація фундаментальної особливості марсіанської погоди: на Землі повітря достатньо ефективно переносить тепло, тому температура ґрунту й атмосфери сприймається як єдине

ціле. На Марсі ж це два майже не пов'язані між собою шари.

Головна причина — нестача повітря, здатного переносити тепло. Тиск атмосфери біля поверхні Марса становить менш ніж 1 % від земного на рівні моря. Хоча атмосфера здебільшого складається з вуглекислого газу, загальна кількість газу над поверхнею настільки мала, що ефективного теплового обміну між ґрунтом і повітрям майже не відбувається.

Ця розрідженість атмосфери вже не раз ускладнювала роботу марсіанської техніки: гвинтокрилу Ingenuity доводилося розкручувати лопаті з надзвичайною швидкістю, щоб літати в повітрі, густина якого становить лише близько 1 % від земного, а прилад Moxie потребував спеціальної помпи, щоб зібрати достатньо вуглекислого газу для виробництва кисню.

Ці розрахунки підтвердив і марсохід Perseverance. Його прилад Mars Environmental Dynamics Analyzer (MEDA) фіксує температуру на різних висотах у кратері Єзеро. За типовими спостереженнями, поверхня прогрівалася від мінус 83 перед світанком до +5 градусів за Цельсієм опівдні, тоді як температура повітря становила від мінус 83 до мінус 23 градусів за Цельсієм. Аналіз даних MEDA засвідчив, що основна частина цього температурного перепаду зосереджена в перших 1,45 м над поверхнею, а опівдні градієнт може сягати приблизно 26 градусів за Цельсієм на кожен метр висоти.

Схожу закономірність раніше фіксував і Curiosity в кратері Гейл: температура ґрунту там була від +3 градусів до мінус 91° градуса за Цельсієм, тоді як повітря — від мінус 2 до мінус 75 градусів за Цельсієм. ґрунт реагував на зміни швидше в обох напрямках — і нагрівався, й охолоджувався активніше за повітря.

А втім, тепла «підшова» аж ніяк не означає комфортні умови для людини. Атмосферний тиск на Марсі надто низький для життя без скафандра, кисню в повітрі практично немає, а поверхню постійно опромінюють ультрафіолетове й іонізуюче випромінювання. Навіть сильний марсіанський вітер через розрідженість повітря переносить значно менше тепла й сили, ніж вітер такої ж швидкості на Землі.

ГОРОСКОП ІЗ 27 СЕРПНЯ ДО 2 ВЕРЕСНЯ

Овен (21.03—20.04)

Доведеться серйозніше поставитися до професійних планів. Ідеї, які раніше здавалися лише задумами, потребуватимуть конкретики й чітких термінів. У фінансах не слід поспішати з великими витратами. Можуть активізуватися питання спільних коштів, боргів або фінансових зобов'язань. У коханні головним випробуванням стане терпіння. Не тисніть на партнера, дайте йому час висловити власну позицію. Самотнім нове знайомство може подарувати сильні емоції, але квапитися з висновками не варто.

Телець (21.04—21.05)

Тиждень розпочеться з хороших можливостей для професійного розвитку. Корисними будуть контакти з людьми, які здатні запропонувати практичну пораду або новий напрям. Може виникнути необхідність визначитися з питанням партнерства чи спільного проєкту. Тепер стане легше зосередитися на конкретному результаті. В особистому житті важливо не уникати відвертих розмов. Самотні можуть познайомитися з кимось цікавим через роботу, друзів або спільні інтереси.

Близнюки (22.05—21.06)

Для вас тиждень буде насичений новинами, контактами й новими ідеями. Ситуація сприятлива для перемовин, презентацій і пошуку союзників. У фінансах не погоджуйтеся на першу пропозицію, краще порівняти кілька варіантів. Вам також доведеться більше уваги приділити стосункам. Важливо зрозуміти, наскільки ваші особисті плани узгоджуються з потребами партнера. Самотні можуть почати перспективне знайомство з дружнього спілкування.

Рак (22.06—23.07)

Цей тиждень може здатися вам емоційнішим за попередній. У професійній сфері краще чітко визначити пріоритети й не перебирати на себе чужі обов'язки. Варто також уважніше поставитися до фінансової відповідальності й спільного бюджету. У стосунках може посилитися потреба в увазі та підтримці. Розмовляйте про свої почуття прямо, не очікуючи, що партнер сам здогадається про ваші бажання. Усе, що відбувається зараз, знакове й отримає розвиток найближчим часом.

Лев (24.07—23.08)

Ви залишаєтеся одним із головних героїв тижня. Адже відчуваєте потужний імпульс для самореалізації, професійних ініціатив і важливих особистих рішень. Зараз особливо сприятливий час для перемовин, презентацій і професійних заяв. Якщо давно хотіли запропонувати нову ідею, саме час перейти до конкретних дій. Та не розслабляйтеся, щоб швидкий розвиток подій не вибив у вас ґрунт з-під ніг. У коханні можливі приємні зміни та нові знайомства. Це може стати перевіркою на зрілість.

Діва (24.08—23.09)

Для вас цей час буде переходом від підготовки до активних дій. Варто мерщій завершувати старі справи, аналізувати ситуацію та готуватися до нового етапу. У вас стане більше енергії для особистих ініціатив. Друзі й родичі можуть скласти вам протекцію і допомогти у втіленні ваших ідей. Фінансові рішення краще приймати після ретельної перевірки. В особистому житті зміниться ставлення до певних очікувань. Самотні можуть отримати несподівану увагу від людини зі свого оточення.

Терези (24.09—23.10)

У вас зараз сильні позиції в питаннях кохання, партнерства та соціальних контактів. Тож можуть удало складатися перемовини, романтичні зустрічі та спільні проєкти. У вашому житті зростає роль друзів. Водночас доведеться серйозніше поставитися до власних меж і домовленостей. Міцні пари зможуть визначитися зі спільними планами. Користуйтеся можливістю відпочити, приділити більше часу здоров'ю та своєму зовнішньому вигляду.

Скорпіон (24.10—22.11)

Для вас може настати переломний момент у професійному або фінансовому питанні. Не бійтеся відмовитися від того, що більше не відповідає вашим цілям. Попри те, що ви готові наполегливо рухатися до мети, наразі не все вдасться взяти під контроль. У коханні емоції стануть глибшими. Партнер може вимагати більшої визначеності, а самотні здатні пережити близьке знайомство, що змусить переосмислити попередній досвід.

Стрілець (23.11—21.12)

Ви отримаєте хороший простір для розвитку професійних ідей. Атмосфера сприятлива для навчання, перемовин, подорожей і контактів з людьми з інших міст або країн. Водночас не варто брати на себе більше, ніж дозволяють ресурси. У коханні можливий активний розвиток подій. Парам заохочеться планувати майбутнє, а самотніх очікує знайомство з людиною під час навчання, роботи чи поїздки.

Козеріг (22.12—20.01)

Вам доведеться розбиратися з питаннями відповідальності, спільних ресурсів і довготривалих зобов'язань. Очікуйте важливої розмови щодо грошей або професійної співпраці. Не погоджуйтеся на умови, які залишають надто багато невизначеності. В особистому житті знадобиться більше відкритості. Самотнім варто звернутися до знайомств через професійне середовище. Найкращих результатів можна досягти через чесність, послідовність, чіткі домовленості й готовність діяти.

Водолій (21.01—19.02)

Головною темою для вас стає партнерство. Активізуються професійні перемовини й особисті домовленості. Та важливо не приймати обмеження як особисту образу. Деякі ситуації вимагатимуть компромісу. У коханні тиждень може стати визначальним. Міцні стосунки отримають шанс перейти на серйозніший рівень, а нестабільні можуть зіштовхнутися з необхідністю визначати майбутнє. Не відмовляйтеся від великих планів, але переводьте їх із рівня мрій у конкретні кроки.

Риби (20.02—20.03)

Вам треба навести лад у справах. Незавершені завдання, документи й робочі домовленості вимагатимуть уваги. Крім того, слід уважно ставитися до професійних рішень. Спробуйте також поєднати сміливість із практичністю. Головною темою для вас стане партнерство — як робоче, так і особисте. У стосунках не потрібно будувати припущення. Відверта розмова допоможе уникнути непорозумінь. Самотнім варто не поспішати з висновками щодо нових знайомств.

Світлана Таланова

К	Н	О	Й	Ь	Л	І	В	А	П
Л	К	А	Л	Е	Н	Д	А	Р	Я
І	З	Ф	А	Б	Р	А	Ф	Г	І
М	Е	О	А	Б	А	Г	Н	О	Ф
А	Н	Р	К	Р	К	Р	И	С	А
Т	О	Т	Р	А	Р	И	Н	П	Р
Р	Л	У	І	М	А	М	А	О	Г
И	О	Н	Г	А	П	А	Г	Д	О
Т	П	А	К	У	Т	С	О	А	Е
П	Р	И	В	І	Т	А	П	Р	Г

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: брама, географія, гірка, господар, гримаса, календар, клімат, кут, павільйон, поганин, полонез, парка, привіт, фарба, фортуна. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 34: стіл.

Бразильців попередили про атаку чужопланетян

■ Сніжана Непийпиво

Жителі бразильських міст отримали на телефони екстрені сповіщення, зокрема, про атаку прибульців із космосу.

Як з'ясувалося, це був масштабний злам національної системи екстреного оповіщення населення. Гакери отримали несанкціонований доступ до платформи цивільного захисту й дистанційно надіслали громадянам фейкові тривожні повідомлення.

У місті Белу-Орізонті (штат Мінас-Жерайс) місцеві жителі розповіли, що у сповіщенні йшлося про вторгнення з космосу: «Захистіть себе: атака чужопланетян, люди, ми прибули». Водночас у Ріо-де-Жанейро текст надійшов із помилками: misantropo adress rj burros dms pprr.

Національний цивільний захист відзначив, що платформу, яку використовують для розсилання екстрених сигналів, вивели з мережі після підтвердження факту вторгнення. За даними відомства, повідомлення надіслала стороння особа без відповідного доступу, а інцидент розслідуватиме федеральна поліція.

Загублений світ із власним кліматом

■ Зоряна Павлюк

У В'єтнамі є найбільша у світі печера Сон Доонг, що приховує справжній загублений світ із джунглями, підземною річкою та власним мікрокліматом. Її масштаби настільки вражають, що в найбільших залах міг би розміститися 50-поверховий хмарочос.

Історія відкриття печери розпочалася на початку 1990-х. Місцевий житель Хо Хань випадково натрапив на загадковий отвір у скелі, звідки долинав шум підземної річки та відчувався потужний потік повітря. Та

аж 2009-го чоловік привів туди британсько-в'єтнамську експедицію.

За даними дослідників, окремі ділянки в печері сягають близько 200 м заввишки та 150 м завширшки, а загальна довжина досліджених проходів перевищує 6,5 км. Однією з головних особливостей Сон Доонг є величезні провали у стелі, через які всередину проникають сонячні промені, дощова вода, насіння рослин і навіть тварини.